PRAWO CYWILNE – ZOBOWIĄZANIA – EGZAMIN – ZEBRANE PYTANIA

CZĘŚĆ I – OGÓLNA

1) ODPOWIEDZIALNOŚĆ ODSZKODOWAWCZA?

PRZESŁANKI POWSTANIA ODPOWIEDZIALNOŚCI ODSZKODOWAWCZEJ:

- Zdarzenie, z którym system prawny łączy obowiązek naprawienia szkody; przypadki:
  - z tytułu czynu niedozwolonego;
  - szkoda wyrządzona niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem zobowiązania;
  - powiązania repartycyjno–gwarancyjne;
  - z innych przypadków, np.: przekroczenie umocowania.
- Powstanie szkody **:**
  - Szkoda – uszczerbek w dobrach lub interesach prawnie chronionych doznany przez poszkodowanego wbrew jego woli. Obejmuje:
    - szkodę majątkową – strata (damnum emergens) i utracone korzyści (lucrum cessans);
    - szkodę niemajątkową, tj. krzywda.
- Związek przyczynowy:
  - teoria obiektywna;
  - teoria adekwatnego związku przyczynowego – w sądzie istnieje, w doktrynie dominuje; uznaje tylko normalne następstwa;
  - test warunku sine qua non – czy warunek pozostaje w relacji przyczynowej ze szkodą. Istotę stanowi selekcja następstw i odnalezienie skutków normalnych.

USTALENIE WYSOKOŚCI SZKODY – METODA DYFERENCYJNA:

- istota polega na tym, że wysokość szkody określa się przez porównanie obecnego stanu majątkowego z tym, jaki by istniał, gdyby nie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę;
- najtrudniej określić utracone korzyści – w świetle doświadczenia życiowego utrata korzyści musi być udowodniona;
- art. 363 §2 – wysokość odszkodowania w pieniądzu powinna być ustalona według cen z daty ustalenia odszkodowania, chyba że szczególne okoliczności wymagają przyjęcia za podstawę cen istniejących w innej chwili;
- między wyrządzeniem szkody a jej naprawieniem istnieje duży upływ czasu;
- konieczność wliczenia korzyści na poczet szkody (np. korzyść – zapłata z tytułu odszkodowania), ale przesłanką tożsamość szkody;

- co do zasady szkoda = odszkodowanie, ale wpływ mają:
    - związek przyczynowy;
    - odstępstwo z ustawy lub umowy;
    - przyczynienie się poszkodowanego: stosowanie do okoliczności i winy obu stron; ma zastosowanie we wszystkich przypadkach.

PRZYCZYNIENIE SIĘ:

- Przyczynienie się zachodzi, gdy pozostaje w związku przyczynowym ze szkodą i poszkodowanemu możemy postawić zarzut jego niewłaściwego zachowania – dominuje w orzecznictwie SN, również doktryna opowiada się za takim rozwiązaniem;
- Przyczynienie się zachodzi, gdy pozostaje w związku przyczynowym ze szkodą oraz uwzględnia się postawę odpowiedzialności poszkodowanego.

Przyczynienie się odnosi się do:

- powstania szkody lub/I;
- zwiększenia rozmiarów szkody

Zależnie od podstawy odniesienia obniża się odszkodowanie wg okoliczności, a zwłaszcza stopień ryzyka.

Wyjątki:

- Miarkowanie wysokości odszkodowania na podstawie art. 440 jest ograniczone:
    - po pierwsze, stosuje się tylko w stosunkach między osobami fizycznymi;
    - po drugie, miarkowanie jest dopuszczalne ze względu na stan majątkowy poszkodowanego lub osoby odpowiedzialnej za szkodę, jeżeli jest to usprawiedliwione w świetle zasad współżycia społecznego;
    - po trzecie, przepis ten może być zastosowany wyłącznie do naprawienia szkody wynikłej z czynu niedozwolonego.
- Limitacja wysokości art. 894 § 1:
    - Darczyńca, który wykonał zobowiązanie wynikające z umowy darowizny, może żądać wypełnienia polecenia, chyba że ma ono wyłącznie na celu korzyść obdarowanego.

SPOSOBY NAPRAWIENIA SZKODY:

Poszkodowanemu przysługuje wybór sposobu:

- powrót do stanu sprzed naruszenia (restytucja naturalna);
- zapłata sumy pieniężnej;
- oprócz restytucji naturalnej poszkodowany może żądać zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej (nie są to alternatywne sposoby).

Wybór poszkodowanego podlega ograniczeniom:

- poszkodowany poprzestaje na odszkodowaniu pieniężnym, gdy restytucja naturalna niemożliwa lub pociąga znaczne, nadmierne trudności lub koszty;
- może również wynikać z przepisu szczególnego (ubezpieczenia – art.805 – 828).

2) RELACJA ART. 445 I ART. 448 KC?

ZADOŚĆUCZYNIENIA ART. 445	ZADOŚĆUCZYNIENIE ZA NARUSZENIE DOBRA OSOBISTEGO ART. 448
– **Krzywda:** uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia, utrata zdolności do pracy zarobkowej, zwiększenie potrzeb lub zmniejszenie powodzenia na przeszłość, pozbawienie wolności, skłonienie za pomocą podstępu, gwałtu lub nadużycia stosunku zależności do poddania się czynowi nierządnemu. – **Restytucja**: odpowiednia, przyznana przez sąd, suma pieniężna. – **Roszczenie** (stwierdzone na piśmie i wytoczone za życia poszkodowanego) przechodzi na spadkobierców.	– **Krzywda:** naruszenie dobra osobistego. – **Restytucja**: przyznana przez sąd odpowiednia suma pieniężna; zasądzenie sumy pieniężnej na wskazany przez poszkodowanego cel społeczny; **niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia naruszenia**

3) ODPOWIEDZIALNOŚĆ OSÓB ZOBOWIĄZANYCH DO NADZORU U MAŁOLETNICH – ADRESACI?

- ponosi osoba, która była zobowiązana do sprawowania nad nim nadzoru;
- może to być osoba fizyczna lub prawna;
- źródło obowiązku – przepis prawa (np. rodzice) albo umowa (np. opiekunka);
- odpowiedzialność ponoszą także osoby sprawujące faktyczną pieczę mimo braku obowiązku nadzoru;
- oparta na zasadzie winy w nadzorze.

Wyłączenie odpowiedzialności:

- podmiot sprawujący nadzór wykaże, że nadzór sprawował starannie;
- wykaże, że nie było związku przyczynowego pomiędzy nienależytym wykonaniem nadzoru a szkodą;
- jeżeli sprawcy nie można przypisać winy i osoba sprawująca nadzór wykazała, że sprawowany był starannie, wtedy odpowiedzialność opiera się na zasadzie słuszności.

4) DELIKTOWA ODPOWIEDZIALNOŚĆ POSIADACZA POJAZDU MECHANICZNEGO?

- art. 436 k.c. odpowiedzialność na zasadzie ryzyka;
- pojazd mechaniczny – samobieżny, wyposażony w silnik czyli własne urządzenie napędowe;
- adresatem roszczenia jest posiadacz – zarówno samoistny jak i zależny, również złodziej.

Uwolnienie odpowiedzialności:

- siła wyższa, wyłączna wina poszkodowanego lub wyłączna wina osoby trzeciej, za którą posiadacz nie ponosi odpowiedzialności.
- w przypadku zderzenia odpowiedzialność na zasadzie winy.

5) ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA ZWIERZĘTA?

- dotyczy szkód wyrządzonych przez zwierzęta domowe jak i z natury nieudomowionych;
- szkoda powstaje w związku ze spontanicznym zachowaniem się zwierzęcia (samoistne, niekierowane);
- odpowiedzialność ponosi osoba fizyczna lub prawna, która chowa (sprawuje pieczę) zwierzę, niezależnie od tytułu prawnego (chować zwierzę może także znalazca albo złodziej);
- chowający zwierzę odpowiada przez okres, w którym zwierzę podlegało jego nadzorowi oraz okres, w którym nadzoru takiego nie można było sprawować ponieważ zwierzę uciekło, do czasu gdy inna osoba zacznie zwierzę chować albo się nim posługiwać;
- odpowiedzialność na zasadzie winy w nadzorze (domniemanie winy w nadzorze);
- wyłączenie odpowiedzialności jeżeli chowający wykaże, że nie ponosi winy (staranny nadzór, wina poszkodowanego).

Wyjątek – możliwość ponoszenia odpowiedzialności odszkodowawczej przez osobę chowającą zwierzę, jeżeli nie można przypisać jej winy – na zasadzie słuszności.

6) ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZWIĄZANA Z WYKONYWANIEM WŁADZY PUBLICZNEJ?

- Za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa.
- Jeżeli wykonywanie zadań z zakresu władzy publicznej zlecono, na podstawie porozumienia, jednostce samorządu terytorialnego albo innej osobie prawnej, solidarną odpowiedzialność za wyrządzoną szkodę ponosi ich wykonawca oraz zlecająca je jednostka samorządu terytorialnego albo Skarb Państwa.

7) ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA CZYNY OSOBY, KTÓREJ NIE MOŻNA PRZYPISAĆ WINY?

- Podstawową zasadę odpowiedzialności opartej na winie sprawcy szkody (dopuszczeniu się tzw. deliktu) normuje przepis art. 415 kodeksu cywilnego, zgodnie z którym za szkodę odpowiada osoba, której zawinione zachowanie jest źródłem powstania tej szkody. Przy czym delikt (łac. delictum – czyn niedozwolony, błąd, przewinienie) może zostać popełniony zarówno poprzez działanie, jak i zaniechanie. Kodeks cywilny w przepisie art. 426 k.c. wprowadził granicę wiekową odpowiedzialności sprawcy szkody. Przepisów ów bowiem wyłącza odpowiedzialność osób małoletnich do lat 13 na zasadzie winy, z uwagi na to, że osobom w tym przedziale wiekowym winy przypisać nie można. Ograniczenie to jednak odnosi się tylko do odpowiedzialności na zasadzie winy, ale już nie do odpowiedzialności na zasadzie ryzyka (art. 433–436 k.c.) lub na zasadzie słuszności (art. 428 k.c.). Istotne jest przy tym, że granica 13 lat, o której mowa w art. 426 k.c., dotyczy chwili wyrządzenia szkody przez małoletniego. Zasada wyrażona w przepisie art. 426 k.c. nie oznacza jednak, że osoby małoletnie powyżej 13 lat, a więc w przedziale wiekowym 13–18 lat, mają pełną zdolność deliktową i odpowiadają za wyrządzoną szkodę tak samo jak osoby pełnoletnie. Po ukończeniu 13 lat przez małoletniego co do zasady bowiem może mu zostać przypisana wina, ale dozwolone jest to tylko wtedy, kiedy pozwala na to poziom jego rozwoju. Istotne jest tu bowiem osiągnięcie dostatecznego stopnia dojrzałości w zakresie rozeznania, swobodnej decyzji i jej wyrażania przez małoletniego. Przy czym okoliczność, iż małoletni sprawca szkody osiągnął taki stopień rozwoju psychofizycznego, że możliwe jest uznanie go za winnego, winna zostać wykazana przez poszkodowanego.
- Istotne jest, że wyłączenie możliwości przypisania winy małoletniemu przed ukończeniem przez niego trzynastego roku życia, nie oznacza automatycznie obciążenie odpowiedzialnością za szkodę przez niego wyrządzoną jego rodziców, czy opiekunów. Za skody te bowiem odpowiedzialny jest tylko ten, kto z mocy ustawy, umowy albo faktycznego sprawowania stałej pieczy jest zobowiązany do nadzoru nad małoletnim i tylko wtedy, gdy nadzoru tego nie wykonywał starannie (art. 427 k.c.). W przepisie art. 427 k.c. uregulowano jeden z wypadków odpowiedzialności za cudze czyny, czyli odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez inną osobę. Jest to tzw. odpowiedzialność za winę w nadzorze (a zatem własne zachowanie się noszące znamiona winy nadzorującego) i cudzy czyn (zachowanie się osoby, która jest bezpośrednim sprawcą szkody). Odpowiedzialność osób wskazanych w tym przepisie znajdzie zastosowanie, jeżeli sprawcą szkody jest małoletni do lat 13, a także gdy nie zostanie wykazane, że małoletniemu sprawcy powyżej 13 lat nie może być w konkretnej sytuacji przypisana wina. Jeśli zaś małoletni powyżej 13 lat wyrządza szkodę, działając z rozeznaniem, to osoby, pod których nadzorem on się znajduje, nie mogą – obok małoletniego – odpowiadać na podstawie art. 427 k.c. (nie wyklucza to jednak ich odpowiedzialności na podstawie przepisu art. 415 k.c.). Istotne jest, że odpowiedzialność osób zobowiązanych do nadzoru nie powstanie, jeśli czyn nieletniego sprawcy poddanego nadzorowi nie ma znamion czynu

bezprawnego (nieletni jest np. „niepoczytalny", działał w ramach obrony koniecznej lub w stanie wyższej konieczności). Odpowiedzialność z tytułu nadzoru może wynikać z trzech tytułów ustawy, umowy oraz jednostronnego podjęcia się stałego, faktycznego wykonywania pieczy, mimo braku obowiązku.

- Jeśli chodzi o przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, to kreują one wyraźnie obowiązki nadzorcze rodziców, przysposabiających, opiekunów i kuratorów. Nadzór rodziców ma oczywisty związek z władzą rodzicielską, zgodnie bowiem z przepisem art. 95 § 1 k.r.i o., władza rodzicielska obejmuje w szczególności obowiązek i prawo rodziców do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka i powinna być wykonywana tak, jak tego wymaga dobro dziecka i interes społeczny (art. 95 § 3 k.r.i o.). Rodzice zgodnie z przepisem art. 96 k.r.i o. wychowują dziecko pozostające pod ich władzą rodzicielską i kierują nim. Działalność wychowawcza rodziców winna więc wpływać na zachowanie się dziecka, a w szczególności zapobiegać wyrządzaniu przez nich szkód osobom trzecim przez stosowanie – w ramach procesów wychowawczych – odpowiednich pouczeń, zaleceń, zakazów, czy sankcji. Okoliczności konkretnego przypadku będą decydować o tym, jak ocenić postępowanie rodziców, którzy tych środków w ogóle nie stosowali albo – mimo ich stosowania – okazały się one niewystarczające. Z reguły chodzi o ustalenie, czy rodzice uczynili wszystko, co było możliwe – w ramach ich obowiązków zawodowych, możliwości materialnych i rodzinnych – aby dziecku stworzyć odpowiednie warunki wychowawcze, możliwości kształcenia, spędzania wolnego czasu, czy interesowali się środowiskiem, w jakim dziecko się obraca itp. Istotne jest, że do nadzoru obowiązani są oboje rodzice, jeżeli przysługuje im władza rodzicielska (pozbawienie władzy rodzicielskiej wyłącza obowiązek nadzoru). Odpowiadają oni wówczas solidarnie wobec poszkodowanego. Zasady dotyczące nadzoru sprawowanego przez rodziców znajdują odpowiednie zastosowanie także do przysposabiającego, gdyż przez przysposobienie pełne powstaje między przysposabiającym, a przysposobionym taki stosunek, jak między rodzicami, a dziećmi (art. 121 § 1 k.r.i o.). Obowiązek nadzoru nad przysposobionym przejmuje przysposabiający także w przypadku przysposobienia niepełnego określonego w przepisie art. 124 § 1 k.r.i o. Ponadto na podstawie przepisu art. 427 k.c. odpowiadać może także opiekun i kurator (art.178 k.r.i o.), gdyż podobnie jak rodzice, sprawuje on pieczę nad osobą dziecka (art. 155 § 1 k.r.i o.). W razie powierzenia opieki rodzicom zastępczym (art. 146, 149 § 4 k.r.i o.), ponoszą oni solidarną odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez małoletniego. Przepis art. 427 k.c. do grona osób odpowiedzialnych za szkodę wyrządzoną przez małoletniego, zalicza także osoby wykonujące bez obowiązku ustawowego lub umownego, stałą pieczę nad sprawcą szkody. Osobami faktycznie wykonującymi nadzór wobec małoletnich, którzy nie ukończyli 13 lat, są często krewni (dziadkowie, starsze rodzeństwo itp.). W rachubę może także wchodzić np. nadzór sprawowany przez ojczyma (macochę), czy konkubenta.

- Kodeks cywilny przewiduje jednak wyjątek od zasady, zgodnie z którą małoletni poniżej lat 13–stu nie ponosi odpowiedzialności za szkodę. Zgodnie bowiem z przepisem art. 428 k.c., gdy sprawca z powodu wieku nie jest odpowiedzialny za szkodę, a brak jest osób zobowiązanych do nadzoru albo gdy nie można od nich uzyskać naprawienia szkody, poszkodowany może żądać całkowitego lub częściowego naprawienia szkody od samego sprawcy, jeżeli z okoliczności, a zwłaszcza z porównania stanu majątkowego poszkodowanego i sprawcy wynika, że wymagają tego zasady współżycia społecznego. Małoletni odpowiada wówczas na zasadzie słuszności. Odpowiedzialność ta jednak znajdzie zastosowanie tylko w przypadkach wyraźnie w ustawie przewidzianych.

8) OKOLICZNOŚCI WYŁĄCZAJĄCE BEZPRAWNOŚĆ?

- obrona konieczna;
- stan wyższej konieczności – 424;
- dozwolona samopomoc 432;
- inne wypadki wykonania prawa – 149;
- zgoda poszkodowanego;
- działanie na własne ryzyko;
- działanie mocą specjalnych uprawnień (z ustawy o Policji, ABW, CBA i inne „kamizelki”).

9) ODPOWIEDZIALNOŚĆ NA ZASADZIE RYZYKA?

- niezależna od winy;
- odpowiada za sam skutek.

Odpowiada:

- zwierzchnik podwładnego;
- zajmujący pomieszczenie za wylanie;
- sam posiadacz budowli za zawalenie lub oderwanie;
- prowadzący przedsiębiorstwo lub zakład wprowadzonych w ruch za pomocą sił przyrody;
- samoistny posiadacz środka komunikacji za pomocą sił przyrody.

Uwolnienie:

- siła wyższa;
- wyłączna wina poszkodowanego;
- wyłączna wina osoby trzeciej.

10) ZASADA RYZYKA W UMOWACH KONTRAKTOWYCH?

Wyjątkowo dłużnik może odpowiadać nie tylko za własne działania lub zaniechania (swoją winę), ale także za inne osoby, z pomocą których wykonuje zobowiązanie, albo które wykonują je samodzielnie w całości lub części z jego polecenia, jak również za swoich przedstawicieli ustawowych. Dłużnik odpowiada za działania i zaniechania tych osób jak za własne, gdy można im przypisać winę polegającą na niezachowaniu należytej staranności. Taka odpowiedzialność dłużnika opiera się na zasadzie ryzyka, choć jej przesłanką jest wina innej osoby.

11) REGUŁA ADEKWATNOŚCI W ODPOWIEDZIALNOŚCI ODSZKODOWAWCZEJ ORAZ WYJĄTEK?

- mogą wynikać z regulacji umownej – strony mogą określić w umowie;
- ustawodawca sam konstruuje tzw. związki normatywne – np. odpowiedzialność podżegacza art. 422 k.c.;
- odpowiedzialność za szkodę przypadkową – casus mixus art. 468 k.c. – wyjątek od zasady adekwatnego związku przyczynowego:
    - odpowiedzialność obejmująca przypadek;
    - zaostrzenie odpowiedzialności dłużnika;
    - dłużnik wskutek zwłoki nie wykonał zobowiązania a rzecz uległa zniszczeniu;
    - dłużnik może się uwolnić od odpowiedzialności za przypadek jeżeli wykaże, że wierzyciel poniósłby stratę nawet w wypadku należytego wykonania zobowiązania. Nie zwalnia go z obowiązku naprawienia szkody.

12) SZKODA W GRANICACH UJEMNEGO INTERESU UMOWNEGO?

Szkoda ta obejmuje wszystko co miałaby strona gdyby nie podejmowała działań, zmierzających do zawarcia umowy, która ostatecznie niedoszła do skutku lub okazała się nie ważna. Powstaje świadczenie odszkodowawcze, za to że podmiot zatracił zaufanie w ważność umowy.

13) SZKODA W GRANICACH POZYTYWNEGO INTERESU UMOWNEGO?

Obejmuje szkodę powstałą w wyniku niewykonania bądź nienależytego wykonania zawartej już umowy.

14) KARA UMOWNA A ODSZKODOWANIE?

- Kara umowna (art. 483) – zastrzeżenie umowne, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania nastąpi przez zapłatę określonej sumy pieniężnej.
- Jeżeli dłużnikowi można przypisać odpowiedzialność za ww. jest on zobowiązany zapłacić karę umowną, bez względu na rozmiar, a nawet fakt poniesienia szkody.

Co do zasady kara umowna wyłącza możliwość dochodzenia odszkodowania.

Wyjątki:

- Zastrzeżenie w umowie, że wierzyciel może dochodzić zapłaty odszkodowania przenoszącego wysokość kary umownej.
- Dopuszczenie możliwości dochodzenia odszkodowania uzupełniającego albo kumulatywnego.

15) MIARKOWANIE KARY UMOWNEJ?

- **rażące wygórowanie** – stosunek kary umownej do wartości zobowiązania głównego i do wysokości szkody;
- **wykonanie zobowiązania w znacznej części** – sąd powinien uwzględnić zakres zaspokojenia godnego ochrony interesu wierzyciela.

16) ODSTĘPNE?

- umowne prawo odstąpienia;
- uzależnione od zapłaty określonej sumy pieniężnej;
- skuteczne jeżeli oświadczenie woli o odstąpieniu zostanie złożone jednocześnie z określonej sumy.

17) ZADATEK?

- dodatkowe zastrzeżenie umowne;
- przedmiotem może być suma pieniężna lub rzecz, jaką jedna ze stron daje drugiej przy zawarciu umowy;
- skuteczność uzależniona od jego dania (czynność prawna o charakterze realnym);
- jeżeli umowa przedwstępna jest nieważna to nieważne jest też danie zadatku.

Skutki:

- wynikają: z zasady prymatu umowy:
  - zwyczaje – np. spółki będące w stałych stosunkach;
  - ustawy.
- W razie niewykonania umowy przez jedna ze stron, druga strona może bez wyznaczania terminu odstąpić od umowy i zachować otrzymany zadatek, a jeżeli sama go dała to może żądać zapłaty dwukrotności zadatku, nie ma znaczenia czy poniósł szkodę:
  - nie musi poprzedzać odstąpienia wyznaczeniem dodatkowego terminu;
  - odszkodowanie na zasadach ogólnych jeśli ktoś nie jest zainteresowany zadatkiem;
  - w przypadku zawarcia umowy zadatek ulega zaliczeniu na poczet świadczenia;
  - w razie rozwiązania umowy zwrot zadatku.

18) MIEJSCE SPEŁNIENIA ŚWIADCZENIA?

Oznaczone w umowie albo wynika z właściwości zobowiązania (np. remont lokalu).

Jeżeli powyższe nie mają zastosowania stosuje się art. 451:

- świadczenie niepieniężne powinno być spełnione w miejscu, w którym w chwili powstania zobowiązania dłużnik miał miejsce zamieszkania bądź siedzibę;
- świadczenie pieniężne powinno być spełnione w miejscu zamieszkania lub w siedzibie wierzyciela w chwili spełnienia świadczenia;
- w razie cesji wierzytelności pieniężnej rozstrzygające jest miejsce zamieszkania nabywcy wierzytelności;
- świadczenie pieniężne w formie bezgotówkowej rozstrzyga miejsce prowadzenia rachunku bankowego wierzyciela.

Zgoda obu stron:

- **długi oddawcze** – dłużnik ma dostarczyć świadczenie wierzycielowi np. czynsz;
- **dług odbiorczy** – wierzyciel ma się zgłosić do dłużnika po odbiór świadczenia (tylko świadczenia niepieniężne).

19) KLAUZULE REBUS SIC STANTIBUS, ABUZYWNE I ADAPTACYJNE?

- **Rebus sic stantibus** – w przypadku nadzwyczajnej zmiany okoliczności:
    - spełnienie świadczenia powoduje nadmierne trudności bądź grozi rażącą stratą;
    - dotyczy wszystkich zobowiązań (pieniężnych i niepieniężnych);
    - sąd może zmienić wysokość, sposób wykonania oraz rozwiązać stosunek zobowiązaniowy i określić ostateczne rozliczenia stron;
    - przysługuje wszystkim (również przedsiębiorcom).

  Waloryzacja sądowa – dotyczy świadczeń pieniężnych:
    - przeciwdziałanie spadkowi wartości realnej pieniądza;
    - sąd może zmienić wysokość lub sposób wykonania zobowiązania;
    - w wypadku istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza;
    - nie przysługuje przedsiębiorcy w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą.

- **Abuzywne:**
    - inaczej klauzule niedozwolone;
    - kształtują one prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy;
    - zmierzają do niedoinformowania, wykorzystania niewiedzy konsumenta;

- rażące naruszenie interesów konsumenta – znaczne odchylenie od zasady uczciwego wyważania praw i obowiązków;
- nie zostały indywidualnie uzgodnione przy zawarciu umowy;
- wyłączają lub ograniczają odpowiedzialność względem konsumenta za szkody na osobie za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania;
- przewidują postanowienia, z którymi konsument nie miał możliwości zapoznać się przed zawarciem umowy.

- **Adaptacyjne –** strony zamieszczają w kontrakcie pojęcie siły wyższej (również przez dokładne określenie czy wymienienie)

Ich struktura jest dwuelementowa:

- określa przesłanki stosowania klauzuli – wskazuje okoliczności, których zmiana wpływa ujemnie na wykonanie zobowiązania;
- określa skutki prawne wiążące się ze ziszczeniem przesłanek.

Formuła:

- ogólna;
- szczególna – np. zmiana celu, zmiana stawek podatkowych.

Skutki: – obowiązek podjęcia renegocjacji co do postanowień umownych, a gdy nie doprowadzą do porozumienia:

- zawieszenie wykonania zobowiązania wynikającego z umowy;
- ustalenie treści kontraktacji przez arbitra, eksperta;
- wygaśniecie zobowiązania.

20) USTAWOWE PRAWO ODSTĄPIENIA – PRZESŁANKI, SKUTKI I TEORIE?

Skutki:

- umowę uważa się za niezawartą – zniesienie skutków prawnych z mocą wsteczną;
- rodzą się z mocy prawa zobowiązania restytucyjne.

Koncepcje (teorie) umownego prawa odstąpienia:

- Działa fikcja prawna, że taką umowę uważa się za niezawartą;
- Ulega przekształceniu stosunek zobowiązaniowy;
- Powstaje nowy stosunek zobowiązaniowy w ramach którego strony muszą się rozliczyć, zwrócić sobie świadczenia (roszczenie restytucyjne).

Rozliczenia:

- zwrot przedmiotu świadczenia:
  - w stanie niezmienionym;
  - zmieniony tylko w granicach zwykłego zarządu.
- zwrot nakładów, ale ustawodawca zezwala na zwrot jedynie nakładów koniecznych;
- obowiązek wynagrodzenia za świadczenie lub korzystanie z rzeczy.

21) UMOWNE PRAWO ODSTĄPIENIA?

- postanowienie kontraktowe przewidziane przez strony;
- dla jego ważności konieczne jest określenie terminu końcowego;
- dopuszcza się także zastrzeżenie do częściowego odstąpienia od umowy;
- uprawnienie to ma charakter prawno–kształtujący – złożenie oświadczenia woli wobec drugiej strony;
- klasyczna koncepcja – umowę poczytuje się za niezawartą;
- zwrot przedmiotu świadczenia w stanie niezmienionym (dopuszczalny zmieniony w granicach zwykłego zarządu);
- zwrot nakładów koniecznych.

22) SKARGA PAULIAŃSKA?

Teorie skargi pauliańskiej:

- teorie negujące istnienie zobowiązania osoby trzeciej:
  - **teoria egzekucyjna** – skarga paulińska nie jest instytucją prawa materialnego tylko środkiem egzekucyjnym;
  - **teoria prawa quasi–zastawniczego** – jeżeli przedmioty wyszły z majątku dłużnika to jest to na kształt zastawu –> wierzyciel może przeprowadzić z nich egzekucję.
- teorie przewidujące zobowiązanie osoby trzeciej:
  - teoria deliktu;
  - teoria zobowiązania powstającego z mocy ustawy.

Przesłanki skargi pauliańskiej:

- Obiektywna:
  - dokonanie czynności prawnej z pokrzywdzeniem wierzyciela;
  - wskutek tej czynności:
    - dłużnik stał się niewypłacalny;
    - stał się niewypłacalny w wyższym stopniu niż był przed dokonaniem czynności.

- Subiektywna:
  - po stronie dłużnika –> musi on działać ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli;
  - domniemanie jeżeli w chwili darowizny był niewypłacalny lub wskutek dokonania stał się niewypłacalny;
  - po stronie os trzeciej –> wiedza lub możliwość dowiedzenia się przy zachowaniu należytej staranności o towarzyszącej dłużnikowi świadomości pokrzywdzenia.

- **Domniemanie wiedzy:**
  - od trzecia w bliskim stosunku z dłużnikiem;
  - przedsiębiorcy pozostający z dłużnikiem w stałych stosunkach gospodarczych;
  - przesłanka ta nie ma znaczenia gdy osoba trzecia uzyskała korzyść bezpłatnie.

Realizacja skargi pauliańskiej:

- w drodze powództwa (najczęściej):
  - wierzyciel może domagać się uznania czynności ze bezskuteczną wobec niego;
  - wytaczane przeciwko osobie trzeciej.
- w drodze zarzutu (rzadziej).

Rozporządzenie osoby trzeciej na rzecz innej osoby:

- Wierzyciel może bezpośrednio od tej innej gdy:
  - wiedziała o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną;
  - rozporządzenie nastąpiło nieodpłatnie.
- Zwolnienie się osoby trzeciej:
  - jeżeli sama zaspokoi wierzyciela;
  - wskazanie mienia dłużnika wystarczające do jego zaspokojenia.

23) SKUTEK SŁABSZY/SILNIEJSZY UMOWY PRZEDWSTĘPNEJ?

- W umowie przedwstępnej jedna lub obie strony zobowiązują się do zawarcia w przyszłości oznaczonej umowy, którą ustawa określa mianem umowy przyrzeczonej.
- Użyteczność umowy przedwstępnej pojawia się w sytuacjach, gdy niezwłoczne zawarcie definitywnej umowy jest ze względu na istniejące przeszkody prawne lub faktyczne niemożliwe albo z jakichkolwiek powodów dla stron niedogodne, lecz chcą one zapewnić sobie zawarcie takiej umowy w przyszłości.
- Zawarcie umowy przyrzeczonej jest świadczeniem. Z uwagi na to, że umowę zawiera się zawsze przez zgodne oświadczenie woli stron, zatem wykonanie świadczenia z umowy przedwstępnej w ten tylko sposób może być wykonane. Z umowy przedwstępnej nie tylko wynika zobowiązanie zawarcie umowy przyrzeczonej, ale ponadto także instrumentalnie

podporządkowane mu obowiązki dokonania działań koniecznych do spełnienia świadczenia głównego. Umowa przedwstępna może mieć charakter albo jednostronnie, albo dwustronnie zobowiązujący – zależnie od tego, czy zobowiązanie do zawarcia umowy przyrzeczonej zaciąga tylko jedna, czy obie strony.

- Umowę przedwstępną należy odróżnić od umowy definitywnej, także wtedy, gdy ta ostatnia zawarta została pod warunkiem lub z zastrzeżeniem terminu. Umowa przedwstępna zawsze bowiem zobowiązuje tylko do zawarcia w przyszłości umowy przyrzeczonej. Natomiast dopiero umowa definitywna wyznacza powinne zachowanie stron realizujące zamierzony przez nie cel gospodarczy.
- Na podstawie umowy przedwstępnej nie można domagać się spełnienia tych świadczeń, do których strony mają się zobowiązać dopiero w umowie przyrzeczonej. Niekiedy jednak ze względu na zamierzoną umowę definitywną strony zobowiązują się już w umowie przedwstępnej do dokonania pewnych czynności. Jeżeli następnie umowa definitywna zostanie zawarta, dokonanie wspomnianych czynności zalicza się na poczet świadczeń określonych w umowie definitywnej. Natomiast gdy umowa definitywna nie zostanie zawarta, stronie, których czynności dokonała, służy roszczenie z tytułu nienależnego świadczenia. Strony mogą jednak w umowie przedwstępnej kwestię tę uregulować odmiennie.
- Umowa przedwstępna jest ważna, jeżeli określa istotne postanowienia umowy przyrzeczonej. Przesłanka ta ma umożliwić sądowi ustalenie treści umowy definitywnej. Z tego względu w umowie przedwstępnej należy wskazać co najmniej minimalną treść umowy definitywnej. Do oceny jej zgodności z bezwzględnie wiążącymi normami prawnymi lub zasadami współżycia społecznego trzeba mieć na względzie treść zamierzonej umowy definitywnej.
- Oznaczenie w umowie przedwstępnej terminu zawarcia umowy przyrzeczonej nie stanowi przesłanki ważności umowy przedwstępnej. Strona uprawniona do żądania zawarcia umowy przyrzeczonej może w ciągu jednego roku wyznaczyć odpowiedni termin zawarcia umowy definitywnej. W zależności, czy umowa przedwstępna jest jednostronnie, czy dwustronnie zobowiązująca, uprawniona może być jedna albo obie strony. Jeżeli obie strony są uprawnione i każda z nich oznaczy inny termin zawarcia umowy przyrzeczonej, wówczas wiążący dla stron jest termin wyznaczony przez stronę, która wcześniej złożyła stosowne oświadczenie. Jeżeli termin zawarcia umowy definitywnej nie został wyznaczony w sposób wyżej określony, nie można żądać zawarcia umowy przyrzeczonej, co oznacza, że termin roczny ma charakter zawity i po jego upływie zobowiązanie z umowy przedwstępnej wygasa.
- Jeżeli strona zobowiązana bezpodstawnie uchyla się od zawarcia umowy przyrzeczonej, może to wywołać dwojakiego rodzaju następstwa prawne:

- **Słabsze** – wyrażają się w obowiązku naprawienia szkody, jaką osoba uprawniona poniosła przez to, że liczyła na zawarcie umowy przyrzeczonej. Chodzi tu więc o odszkodowanie w granicach tzw. negatywnego interesu umownego. Strony mogą jednak w umowie przedwstępnej odmiennie ustalić zakres odszkodowania.
- **Silniejsze** – polegają na obowiązku zawarcia umowy przyrzeczonej. Uprawniony może więc żądać od strony zobowiązanej, aby złożyła oświadczenie woli określonej treści, stanowiące konieczny element dojścia do skutku umowy przyrzeczonej. Jeżeli strona zobowiązana nie złoży takiego oświadczenia wolu, to prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające taki obowiązek zastępuje to oświadczenie. Umowa przedwstępna musi spełniać wymogi konieczne, od których zależy ważność umowy przyrzeczonej.

- Wynikające z umowy przedwstępnej roszczenia o zawarcie umowy przyrzeczonej lub o naprawienie szkody przedawniają się z upływem roku od dnia, w którym umowa przyrzeczona miała być zawarta. Od tej reguły przewidziany jest wyjątek, gdy sąd oddali żądanie zawarcia umowy przyrzeczonej, w taki przypadku roszczenie o naprawienie szkody przedawnia się z upływem roku od dnia, w którym orzeczenie stało się prawomocne.

24) PRZYSTĄPIENIE DO DŁUGU + PRZYKŁAD USTAWOWEGO?

- obok dotychczasowego dłużnika pojawia się nowy dłużnik;
- dotychczasowy dłużnik nie zostaje zwolniony z zobowiązania;
- osoba przystępująca do długu staje się dłużnikiem solidarnym.

Źródła:

- **Ustawowe przystąpienie do długu (art. 554 KC)** – nabywca przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego staje się dłużnikiem solidarnym ze zbywcą za jego zobowiązania związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego.
- **Umowne przystąpienie do długu:**
  - nieuregulowane w kc;
  - możliwe w granicach swobody umów;
  - umowa zawarta między dłużnikiem a osobą przystępującą do długu;
  - umowa może być zawarta między wierzycielem a osobą przystępującą;
  - sporna w doktrynie kwestia zgody;
  - nie wymaga szczególnej formy.

25) SPOSOBY PRZEJĘCIA DŁUGU?

- **Umowa między wierzycielem a przejemcą:**
  - za zgodą dłużnika;
  - brak zgody = umowa nieważna.
- **Umowa między dłużnikiem a przejemcą:**
  - za zgodą wierzyciela;
  - brak zgody = ustawowa konwersja w umowę z art. 392 kc (umowa o zwolnienie dłużnika z obowiązku świadczenia).
  - bezskuteczność zgody wierzyciela, gdy nie wiedział o niewypłacalności przejemcy w chwili wyrażania zgody.

26) OGRANICZENIA PRZELEWU WIERZYTELNOŚCI (CESJI)?

- byłby sprzeczny z przepisami prawa;
- byłby sprzeczny z postanowieniami umowy;
- byłby sprzeczny z właściwościami zobowiązania (wierzytelności o charakterze osobistym).

27) ZARZUTY PRZYSŁUGUJĄCE PRZEJEMCY DŁUGU?

- może podnosić wszelkie zarzuty przysługujące dotychczasowemu dłużnikowi;
- wyjątkiem jest możliwość korzystania z potrącenia wierzytelności, która przysługuje dłużnikowi zwolnionemu z długu przeciwko wierzycielowi;
- o zakresie przysługujących zarzutów decyduje chwila przejęcia długu.

28) PORĘCZENIE ZA DŁUG?

- zabezpieczenie typu osobistego;
- umowa nazwana;
- umowa konsensualna;
- strony: wierzyciel poręczyciel (zgoda dłużnika niepodzielna);
- forma: pod rygorem nieważności na piśmie oświadczenie poręczyciela.

29) OMÓW PORĘCZENIE ZA DŁUG PRZYSZŁY?

- art. 878. KC można poręczyć za dług przyszły do wysokości z góry oznaczonej;
- bezterminowe poręczenie za dług przyszły może być przed powstaniem długu odwołane w każdym czasie.

30) <u>ZARACHOWANIE?</u>

- następuje gdy dłużnik ma kilka długów względem tego samego wierzyciela tożsamych rodzajowo, a świadczenie nie wystarcza na pokrycie wszystkich długów;
- dłużnik może wskazać, na poczet którego z długów zapłata następuje – to co przypada na poczet danego długu wierzyciel może zaliczyć na związane z tym długiem należności uboczne;
- jeżeli dłużnik nie wskazał, który dług uiszcza, wtedy wierzyciel może zarachować świadczenie wg własnego uznania skuteczne przyjęcie przez dłużnika pokwitowania wyłącza uprawnienie do wyboru;
- jeżeli wierzyciel ani dłużnik nie dokona zarachowania, wtedy spełnione świadczenie zalicza się na poczet długu wymagalnego, a jeżeli jest kilka długów wymagalnych, to na poczet najdawniej wymagalnego – w sytuacji gdy wszystkie są wymagalne w tym samym czasie należy zastosować zaliczenie stosunkowe, czyli proporcjonalne.

31) <u>CESJA?</u>

Jako zmiana po stronie wierzytelności. Polega na **przeniesieniu** wierzytelności z **cedenta** na **osobę trzecią** (**<u>cesjonariusz</u>**). Do cesji **nie trzeba** zgody dłużnika.

Przelew na podstawie:

- **umowy** o podwójnym skutku (rozporządzająco – zobowiązującym), 510 § 1 – 3 umowy nazwane mocą których może nastąpić przelew: **sprzedaż, zamiana, darowizna oraz inne umowy** zarówno nazwane jak i nienazwane;
- **samoistne czynności rozporządzające**, np. w prawie spadkowym – testator zapisuje osobie wierzytelność (projekt KC przewiduje zapis windykacyjny), ale ona nie przechodzi póki spadkobiercy nie przeniosą wierzytelności.

32) <u>WYŁĄCZENIA PRZELEWU WIERZYTELNOŚCI?</u>

- **z ustawy** – zakazy ustawowe obejmują:
  - niezbywalne spółdzielcze prawo do lokalu;
  - niezbywalne co do zasady prawo pierwokupu i prawo odkupu.
- **z zastrzeżenia umownego**;
- ***pactum de non cedendo* – (zakaz cesji)** to zastrzeżenie umowne wyłączające lub ograniczające możliwość przeniesienia uprawnienia (wierzytelności) z umowy w drodze przelewu; zakaz interpretuje się rozszerzająco rozciągając na wszelkie przeniesienie;
- **z właściwości zobowiązania:**
  - gdy ma ona charakter **ściśle osobisty** np. prawo do alimentacji;
  - gdy wiąże się ona **ściśle z osobą wierzyciela**;
  - gdy **ściśle związana** z innymi **stosunkami prawnymi** (np. poręczenia).

33) SKUTKI PRZELEWU?

- **NA LINII CEDENT + CESJONARIUSZ:**
  - sukcesyjna zmiana wierzyciela w stosunku zobowiązaniowym;
  - cesjonariusz nabywa wierzytelność w takim stanie w jakim znajdowała się w chwili przelew;
  - na nabywcę przechodzą wszelkie prawa związane z wierzytelnością;
  - zbywca odpowiada za wady prawne;
  - zbywca nie ponosi odpowiedzialności za niewypłacalność dłużnika chyba , że chce.

- **NA LINII CEDENT + DŁUŻNIK:**
  - dłużnik powinien spłacić świadczenie swojemu aktualnemu wierzycielowi;
  - ochrona dłużnika, gdy spełni do rąk cedenta;
  - onie wiedząc o przelewie odnosi skutki wobec nabywcy.

- **NA LINII DŁUŻNIK + CESJONARIUSZ:**
  - cesjonariusz nabywa prawa w takim zakresie w jakim przysługiwały cedentowi;
  - sytuacja dłużnika nie może ulec pogorszeniu w skutek przelewu;
  - dłużnikowi przysługują zarzuty wobec cesjonariusza, które miał wobec cedenta w chwili powzięcia wiadomości o przelewie;
  - możliwość potrącenia – dużnik może z przekazanej wierzytelności potrącić wierzytelność które mu przysługuje względem zbywcy chociażby stała się wymagalna dopiero po otrzymaniu zobowiązania o przelewie . nie dotyczy to jednak wypadku gdy wierzytelność przysługująca względem zbywcy stało się wymagalna później niż wierzytelność będąca przedmiotem przelewu.

34) SKUTKI OPÓŹNIENIA DŁUŻNIKA?

Czynności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności.

Konsekwencje:

- 481 – roszczenie o odsetki za czas opóźnienia;
- 561 – odszkodowanie za opóźnienie;
- 635 (umowa o dzieło) – odstąpienie od umowy przez zamawiającego;
- 880 (poręczenie) – zawiadomienie poręczyciela.

35) ZWŁOKA DŁUŻNIKA?

Zwłoka dłużnika – niedochowanie terminu, za które dłużnik ponosi odpowiedzialność

Skutki:

- wierzyciel może żądać niezależnie od wykonania zobowiązania naprawienia wynikłej stąd szkody;
- gdy świadczenie utraciło dla wierzyciela całkowicie lub w przeważającym stopniu znaczenie, wierzyciel może świadczenia nie przyjąć i żądać naprawienia szkody wynikłej z niewykonania zobowiązania;
- przy świadczeniach pieniężnych wierzyciel może żądać niezależnie od naprawienia szkody na zasadach ogólnych zapłaty odsetek za czas zwłoki;
- gdy przedmiotem była rzecz oznaczona indywidulanie, dłużnik, który jest w zwłoce odpowiada za jej utratę albo uszkodzenie nawet wtedy gdy nie nastąpiło to z jego winy (casus mixtus);
- zastępczego wykonania zobowiązania czyli zaspokojenia wierzytelności na koszt dłużnika, ale bez jego udziału (na podstawie decyzji sądu). Wierzyciel, który wykonuje zobowiązanie w sposób zastępczy, może żądać oprócz zwrotu kosztów takiego wykonania – naprawienia szkody, która powstała w wyniku zwłoki dłużnika;
- w wypadku zwłoki jednej ze strony przy umowie wzajemnej wierzyciel może po bezskutecznym upływie wyznaczonego dodatkowego terminu odstąpić od umowy.

36) ZWŁOKA WIERZYCIELA?

- **Wierzyciel dopuszcza się zwłoki gdy:**
  - bez uzasadnionego powodu uchyla się od przyjęcia świadczenia;
  - odmawia dokonania czynności bez której świadczenie nie może być spełnione;
  - oświadcza dłużnikowi, że świadczenia nie przyjmie.

- **Dłużnik może wtedy:**
  - żądać naprawienia stąd szkody;
  - złożyć przedmiot do depozytu sądowego;
  - wyłącza możliwość kwalfikownia jako opóźnienie lub zwłoka dłużnika.

37) SKUTKI ZWŁOKI W ZOBOWIĄZANIU WZAJEMNYM?

- Jedna ze stron wyznacza drugiej będącej w zwłoce odpowiedni termin z zagrożeniem w razie bezskutecznego upływu będzie uprawniona do odstąpienia.
- Bez wyznaczenia terminu lub po jego bezskutecznym upływie może również żądać wykonania zobowiązanie i naprawienie szkody ze zwłoki.
- Świadczenie wzajemnie podzielne a zwłoka co do części to uprawnienie od odstąpienia ogranicza się według jej wyboru do tej części albo całej reszty niespełnionego świadczenia.

- Może także odstąpić od umowy w całości jeżeli wykonanie częściowe nie miałoby dla niej znaczenia ze względu na właściwości albo cel wiadomy stronie w zwłoce.
- Świadczenie jednej strony ma charakter ciągły i dłużnik popadnie w zwłokę to drugiej stronie przysługuje uprawnienie do wypowiedzenia umowy ze skutkiem natychmiastowym (wynajmujący przy zwłoce 2 pełne okresy w czynszu) albo przy zachowaniu dodatkowych przesłanek (zwłoka najem lokalu 2 pełne okresy, uprzedzić na piśmie i dodatkowy miesięczny termin na zapłatę).

38) ODSETKI?

Odsetki od sumy pieniężnej należą się tylko wtedy, gdy to wynika z czynności prawnej albo z ustawy, z orzeczenia sądu lub z decyzji innego właściwego organu. Jeżeli wysokość odsetek nie jest w inny sposób określona, należą się odsetki ustawowe. Maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne). Jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych, należą się odsetki maksymalne.

39) DEPOZYT NIEPRAWIDŁOWY?

- wynikające z umowy bądź okoliczności prawo przechowawcy do rozporządzania oddanymi mu pieniędzmi lub rzeczy oznaczonych co do gatunku;
- stosuje się przepisy o pożyczce;
- czas i miejsce zwrotu → przepisy o przechowaniu.

40) SKUTKI ZŁOŻENIA DO DEPOZYTU?

Ważne złożenie do depozytu sądowego ma takie same skutki jak spełnienie świadczenia i zobowiązuje wierzyciela do zwrotu dłużnikowi kosztów złożenia.

41) WYKONANIE ZASTĘPCZE KTO, KIEDY, W JAKI SPOSÓB?

Uprawnienie do wykonania zastępczego:

- wykonanie zastępcze – sam wierzyciel podejmuje czynności celem zaspokojenia zgodnie z treścią;
- reakcja dłużnika;
- stanowi surogat świadczenia;

Przypadki:

- **świadczenie rzeczy oznaczonej co do gatunku** – alternatywnie (nie wymagane upoważnienie sądu):
    - nabycie na koszt dłużnika takiej samej ilości lub
    - żądanie zapłaty wartości
    - oraz roszczenie o naprawienie szkody
- **zobowiązanie czynienia:**
    - zobowiązanie czynienia (401) – należy ujmować takie zobowiązanie, którego treścią jest facere (a już nie dare czy pati);
    - wierzyciel może dokonać świadczenia, do którego zobowiązany był dłużnik;
    - wyjątki: 637, 480 § 3 (wypadki nagłe).

Wierzycielowi przysługuje w stosunku do dłużnika roszczenie o zwrot wyłożonych kosztów wykonania zastępczego. Roszczenie to oczywiście ogranicza się tylko do kosztów uzasadnionych (koniecznych).

- Niezależnie od obowiązku pokrycia kosztu czynności zastępczej lub kosztów usunięcia tego, co wbrew zobowiązaniu zostało uczynione, dłużnika obciąża także stosowny obowiązek odszkodowawczy.

42) KIEDY DŁUŻNIK JEST ZWOLNIONY, GDY ŚWIADCZY DO RĄK OSOBY NIEUPRAWNIONEJ? KIEDY SPEŁNIENIE ŚWIADCZENIA OSOBIE NIEUPRAWNIONEJ JEST WAŻNE?

- jeżeli wierzyciel potwierdzi przyjęcie świadczenia;
- w braku potwierdzenia dłużnik będzie zwolniony ze zobowiązania tylko w takim zakresie, w jakim wykaże, że wierzyciel skorzystał ze świadczenia.

43) SKUTKI UGODY ZAWARTEJ POD WPŁYWEM BŁĘDU?

- uchylenie się od skutków prawnych ugody zawartej pod wpływem błędu jest dopuszczalny tylko wtedy gdy:
    - błąd dotyczy stanu faktycznego, które według treści ugody strony uważały za niewątpliwy;
    - spór albo niepewność nie byłyby powstały, gdyby w chwili zawarcia ugody, strony wiedziały o prawdziwym stanie rzeczy.

44) SUBROGACJA USTAWOWA?

- polega na wstąpieniu w prawa zaspokojonego wierzyciela
- następuje *ipso iure* w przypadkach przewidzianych w ustawie:
  - Osoba trzecia, która spłaca wierzytelność nabywa spłaconą wierzytelność do wysokości dokonanej zapłaty, jeżeli płaci cudzy dług, za który jest odpowiedzialna osobiście (poręczyciel) albo pewnymi przedmiotami majątkowymi (zastaw).
  - Zmiana pierwszeństwa zaspokojenia – jeżeli przysługuje jej prawo, przed którym spłacona wierzytelność ma pierwszeństwo zaspokojenia.
  - Następuje **konwersja długu –** osoba trzecia działa (spłaca dług) za zgodą dłużnika w celu wstąpienia w prawa (zaspokojonego) wierzyciela.
  - Jeżeli przewidują to przepisy szczególne – np. regres ubezpieczeniowy (zakład wypłaca odszkodowanie i przysługuje mu regres w stosunku do sprawcy).

45) BEZPODSTAWNE WZBOGACENIE?

Kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości.

46) KONCEPCJE BEZPODSTAWNEGO WZBOGACENIA?

- **teoria surogacyjna** – roszczenie o bezpodstawnym wzbogacenia zastępuje roszczenie windykacyjne;
- **teoria czynu niedozwolonego** – bezpodstawne wzbogacenie jest odmianą czynu niedozwolonego polegającego na zatrzymaniu bezpodstawnie uzyskanej korzyści majątkowej;
- **teoria techniczna**.

47) ZASADA SWOBODY UMÓW?

Strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

48) UMOWA ADHEZYJNA?

Rodzaj umowy, w której najważniejsze warunki określa jeden z kontrahentów, zazwyczaj ekonomicznie silniejszy, często występujący w pozycji „monopolistycznej", drugi natomiast może je zaakceptować i przystąpić do umowy lub zrezygnować z jej zawarcia.

49) ZASADA NOMINALIZMU?

Wyraża ona regułę prawną, w myśl której zobowiązanie pieniężne należy spełnić przez zapłatę tej samej sumy pieniężnej, na jaką opiewał dług w chwili jego powstania. Zasada ta odnosi się wyłącznie do zobowiązań, których przedmiotem od chwili powstania jest suma pieniężna.

50) ZASADA WALUTOWOŚCI?

Świadczenia pieniężne mogą być wyrażane i wykonywane w polskiej lub obcej walucie. Oznacza to, że dłużnik jest upoważniony do spełnienia w polskim pieniądzu świadczenia wyrażonego w walucie obcej. Przepis ten nie znajduje zastosowania, jeżeli spełnienie świadczenia w walucie obcej zastrzeżone jest w ustawie albo w orzeczeniu sądu będącego źródłem zobowiązania. Także podmioty dokonujące czynności prawnej mogą wyłączyć możliwość zapłaty w pieniądzu i zastrzec dokonanie zapłaty w walucie obcej. Wartość waluty obcej określa się według kursu średniego ogłoszonego przez NBP z dnia wymagalności roszczenia, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe lub czynność prawna stanowią inaczej.

51) WALORYZACJA SĄDOWA?

W razie istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza po powstaniu zobowiązania, sąd może po rozważeniu interesów stron, zgodnie z zasadami współżycia społecznego, zmienić wysokość lub sposób spełnienia świadczenia pieniężnego, chociażby były ustalone w orzeczeniu lub umowie.

Przesłanki:

- nastąpi istotna zamiana siły nabywczej pieniądza– o tym czy zmiana siły nabywczej ma charakter istotny decyduje sąd. Liczą się tylko zmiany siły nabywczej pieniądza, jakie pojawiły się po powstaniu zobowiązania. Chodzi o zmiany dokonujące się podczas trwania stosunku zobowiązaniowego. Jeżeli wierzyciel przyjmuje sumę nominalną zastrzegając równocześnie, że traktuje ją jako częściowe wykonanie zobowiązania, wówczas dopuszczalna jest waloryzacja, ponieważ nie nastąpiło wygaśnięcie zobowiązania. Jeżeli przyjmie ją bez takiego zastrzeżenia, należy uznać, że zobowiązanie wygasło i nie ulega waloryzacji. Waloryzacji sądowej podlegają jedynie zobowiązania pieniężne, do których odnosi się zasada nominalizmu. Waloryzacja sądowa obejmuje zobowiązania wynikające z czynności prawnych i innych zdarzeń;
- żądanie strony stosunku zobowiązaniowego skierowane do sądu– sąd nie może orzekać z urzędu. Z żądaniem nie może wystąpić strona prowadząca przedsiębiorstwo, jeżeli świadczenie pieniężne pozostaje w związku z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa.

52) WALORYZACJA SĄDOWA A KLAUZULA *REBUS SIC STANTIBUS?*

SĄDOWA WALORYZACJA ŚWIADCZEŃ	KLAUZULA *REBUS SIC STANTIBUS*
– spełnienie **świadczenia pieniężnego** następuje poprzez zapłatę sumy nominalnej; – w razie istotniej zmiany siły nabywczej pieniądza; – po powstaniu zobowiązania **wyłączenia**: – strona prowadząca przedsiębiorstwo, jeżeli świadczenie pozostaje w związku z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa; – w przypadku cen regulowanych sąd, na żądanie jednej ze stron, uwzględniając interesy stron oraz zasady współżycia społecznego: o zmienić wysokość świadczenia; o zmienić sposób spełnienia świadczenia pieniężnego.	– pomiędzy powstaniem zobowiązania umownego a spełnieniem **świadczenia niepieniężnego** nastąpiła nadzwyczajna zmiana stosunków gospodarczo–ekonomicznych; – powodująca, że spełnienie świadczenia niepieniężnego byłoby połączone z nadmiernymi trudnościami albo groziłoby jednej ze stron rażącą stratą; – zmiana okoliczności, której strony nie przewidziały przy zawarciu umowy; – sąd może, na żądanie strony po **łącznym spełnieniu ww. przesłanek**, uwzględniając interesu obu stron i zasady współżycia społecznego: o oznaczyć sposób wykonania zobowiązania; o oznaczyć wysokość świadczenia; o orzec o rozwiązaniu umowy (w miarę potrzeby orzeka wówczas o rozliczeniu stron).

53) UMOWY WZAJEMNE?

Szczególny rodzaj umów dwustronnie zobowiązujących. Swoista cecha umów wzajemnych polega na tym, że obie strony zobowiązują się w taki sposób, że świadczenie jednej z nich ma być odpowiednikiem świadczenia drugiej. Przyjmuje się, że umowa wtedy jest wzajemna, gdy według oceny stron świadczenia ich są względem siebie równowartościowe (subiektywna ekwiwalentność świadczeń). Należy raczej jednak przyjąć, że umowy te charakteryzuje więź polegająca na zależności świadczenia jednej strony od świadczenia drugiej strony (dobrze wyraża tę cechę paremia łacińska do ut des – daję, abyś dał). Umowy wzajemne to zawsze odpłatne czynności prawne (każda ze stron uzyskuje jakąś korzyść majątkową). Natomiast za nieodpłatne, a w konsekwencji i niewzajemne należy uznać nie tylko umowy, w których nie zastrzeżono korzyści majątkowej, lecz także takie, gdzie korzyść majątkowa ma charakter tylko symboliczny. Nieważność zobowiązania się jednej strony powoduje nieważność zobowiązania się drugiej strony, jako kauzalnie uzależnionego od świadczenia wzajemnego (tzw. genetyczne synallagma).

54) UMOWY KAZUALNE I ABSTRAKCYJNE?

Ważność czynności kazualnych (przyczynowych) zależy od istnienia odpowiedniej podstawy prawnej świadczenia. Natomiast w czynnościach prawnych abstrakcyjnych (oderwanych) okoliczność ta nie wpływa na ważność zobowiązania. W konsekwencji obrona dłużnika w zobowiązaniach abstrakcyjnych jest ograniczona; nie może on bowiem skutecznie podnieść zarzutów powołujących się na nieistnienie lub brak porozumienia stron co do celu prawnego świadczenia.

55) UMOWY LOSOWE?

Ze struktury niektórych umów wynika, że rozmiar, a nawet istnienie świadczenia zależą od przypadku. Od umów zawartych pod warunkiem, umowy losowe różnią się tym, że warunek jest postanowieniem dodanym do umowy, której zawarcie w postaci bezwarunkowej jest możliwe. Natomiast niepewność umowy losowej stanowi istotny, konstytutywny jej element.

56) WYZYSK?

Względy moralne każą kontrolować treść umowy w razie wyzysku, ograniczając, tym samym, swobodę kontraktową stron. W świetle wspomnianego przepisu umowa jest wadliwa, gdy spełnione zostaną przesłanki natury:

- Przesłanka obiektywna znajduje wyraz w kwalifikowanej dysproporcji świadczeń stron. Dzieje się tak wówczas, gdy jedna strona w zamian za swoje świadczenie przyjmuje lub zastrzega dla siebie albo dla osoby trzeciej świadczenie, którego wartość majątkowa oceniana obiektywnie jest rażąco wysoka w stosunku do wartości świadczenia wzajemnego. Przepisy o wyzysku odnoszą się więc wyłącznie do umów wzajemnych.
- Natomiast przesłanka subiektywna polega na tym, że strona, która zastrzega lub przyjmuje świadczenie niewspółmiernie wysokie, wyzyskuje dla osiągnięcia tego celu przymusowe położenie, niedołęstwo lub niedoświadczenie drugiej strony.

Pokrzywdzony może żądać albo zmniejszenia swojego świadczenia, albo zwiększenia świadczenia wzajemnego, albo równoczesnego zmniejszenia własnego świadczenia i zwiększenia świadczenia wzajemnego. Dopiero gdyby te modyfikacje umowy były z jakiegokolwiek powodu niemożliwe albo nadmiernie utrudnione, pokrzywdzony może żądać unieważnienia umowy (musi zwrócić to co otrzymał). Wspomniane uprawnienia pokrzywdzony musi realizować w drodze sądowej, uprawnienia te wygasają z upływem dwóch lat od zawarcia umowy.

57) SOLIDARNOŚĆ CZYNNA?

Kilku wierzycieli może być uprawnionych w ten sposób, że dłużnik może spełnić całe świadczenie do rąk jednego z nich, a przez zaspokojenie któregokolwiek z wierzycieli dług wygasa względem wszystkich (solidarność wierzycieli). Dłużnik może spełnić świadczenie, według swego wyboru, do rąk któregokolwiek z wierzycieli solidarnych. Jednakże w razie wytoczenia powództwa przez jednego z wierzycieli dłużnik powinien spełnić świadczenie do jego rąk.

58) SOLIDARNOŚĆ BIERNA – Z CZEGO WYNIKA?

Kilku dłużników może być zobowiązanych w ten sposób, że wierzyciel może żądać całości lub części świadczenia od wszystkich dłużników łącznie, od kilku z nich lub od każdego z osobna, a zaspokojenie wierzyciela przez któregokolwiek z dłużników zwalnia pozostałych (solidarność dłużników). Aż do zupełnego zaspokojenia wierzyciela wszyscy dłużnicy solidarni pozostają zobowiązani.

- ustawa;
- czynność prawna.

59) SOLIDARNOŚĆ NIEWŁAŚCIWA?

- kilku dłużników zobowiązanych z różnych tytułów prawnych;
- ten sam wierzyciel;
- zobowiązanie do spełnienia identycznego świadczenia;
- jeden spełni zwalnia pozostałych;
- nie zachodzi zobowiązanie solidarne.

60) ZASADA REPREZENTACJI DŁUŻNIKÓW W ZOBOWIĄZANIU SOLIDARNYM – 5 PRZESŁANEK? ODRĘBNOŚCI I PODOBIEŃSTWA DO ZOBOWIĄZANIA SOLIDARNEGO?

- Odnowienie dokonane między wierzycielem a jednym z dłużników solidarnych zwalnia pozostałych – wierzyciel może jednak zastrzec, że zachowuje przeciwko nim swe prawa (do skuteczności nie jest wymagane powiadomienie).
- Zwłoka wierzyciela względem jednego z dłużników solidarnych ma skutek także względem współdłużników.
- Przejawia się w przyznaniu dłużnikom solidarnym możliwości powołania się na wyrok jeśli zapadł on na korzyść jednego z nich, a uwzględnia zarzuty, które są wspólne im wszystkim.

61) ZOBOWIĄZANIE REALNE + CO TO ZNACZY "SWOISTE WYZNACZENIE DŁUŻNIKA" + PRZYKŁAD SOLIDARNOŚĆ WIERZYCIELI?

Zobowiązania realne – osiągają cel przez **swoiste wyznaczenie osoby dłużnika** – polega ono na pośrednim wskazaniu jej przez określenie sytuacji tej osoby wobec danej rzeczy. Powstają tylko w przypadkach wyraźnie w ustawie przewidzianych.

Zobowiązanie realne – przeniesienie własności nieruchomości następuje z jednoczesnym obciążeniem tej nieruchomości prawem dożywocia – stosuje się przepisy o ograniczonych prawach rzeczowych.

Wzmacniają pozycję wierzyciela poprzez swoiste wyznaczenie osoby dłużnika lub wierzyciela albo obu stron. Wierzytelności są skuteczne przeciw każdemu, kto stanie się podmiotem określonej sytuacji prawno–rzeczowej. Relacja prawno–rzeczowa wpływa na relacje dłużnika, wierzyciela albo obu stron.

- Dłużnik może spełnić całe świadczenie do rąk wybranego przez siebie wierzyciela solidarnego.
- Zaspokojenie któregokolwiek z wierzycieli, powoduje wygaśnięcie długu wobec pozostałych wierzycieli solidarnych.
- Wytoczenie powództwa o świadczenie, pozbawia dłużnika wyboru wierzyciela. Spełnia świadczenie na rzecz wierzyciela, który wytoczył powództwo.

62) ROSZCZENIE REGRESOWE?

Roszczenie dłużnika solidarnego do innego dłużnika solidarnego o zwrot bądź wyrównanie wysokości spłaconego długu przez tego dłużnika.

63) REGRES DŁUŻNIKÓW SOLIDARNYCH?

Jeżeli jeden z dłużników solidarnych spełnił świadczenie, treść istniejącego między współdłużnikami stosunku prawnego rozstrzyga o tym, czy i w jakich częściach może on żądać zwrotu od współdłużników. Jeżeli z treści tego stosunku nie wynika nic innego, dłużnik, który świadczenie spełnił, może żądać zwrotu w częściach równych. Część przypadająca na dłużnika niewypłacalnego rozkłada się między współdłużników.

64) REGRES WIERZYCIELI SOLIDARNYCH?

Jeżeli jeden z wierzycieli solidarnych przyjął świadczenie, treść istniejącego między współwierzycielami stosunku prawnego rozstrzyga o tym, czy i w jakich częściach jest on odpowiedzialny względem współwierzycieli. Jeżeli z treści tego stosunku nie wynika nic innego, wierzyciel, który przyjął świadczenie, jest odpowiedzialny w częściach równych.

65) ZOBOWIĄZANIA NIEPODZIELNE?

Zobowiązania niepodzielne:

- Zobowiązanie jest niepodzielne, jeżeli świadczenie, które z niego wynika nie może być spełnione w częściach bez istotnej zmiany jego przedmiotu lub wartości.
- Nie jest zobowiązaniem solidarnym.
- Dłużnicy zobowiązani do świadczenia niepodzielnego są odpowiedzialni za jego spełnienie jak dłużnicy solidarni.
- Silniejsza ochrona wierzyciela niż w przypadku solidarności czynnej.
- Wystarczy sprzeciw jednego z wierzycieli, aby dłużnik musiał spełnić świadczenie względem wszystkich wierzycieli albo złożyć do depozytu sądowego.

Wielość dłużników przy zobowiązaniu niepodzielnym:

- dłużnicy są zobowiązani za spełnienie świadczenia niepodzielnego tak jak dłużnicy solidarni,
- w braku odmiennej umowy dłużnicy zobowiązani do świadczenia podzielnego (?) są odpowiedzialni solidarnie, jeżeli wzajemne świadczenie wierzyciela jest niepodzielne,
- jeżeli świadczenie niepodzielne przekształci się w świadczenie zastępcze to wówczas będą odpowiadać według reguł zobowiązań podzielnych a nie solidarnych,
- dłużnik spełniający świadczenie niepodzielne może żądać regresu na zasadach solidarności dłużników.

Wielość wierzycieli przy zobowiązaniu niepodzielnym:

- większa ochrona wierzyciela niż przy solidarności czynnej,
- każdy z wierzycieli może żądać spełnienia świadczenia w całości,
- jeżeli jeden wierzyciel się sprzeciwi, dłużnik musi świadczyć wszystkim wierzycielom łącznie lub złożyć przedmiot świadczenia do depozytu sądowego.

66) UPRAWNIENIA WIERZYCIELA PRZY ZOBOWIĄZANIU NIEPODZIELNYM?

Jeżeli jest kilku wierzycieli uprawnionych do świadczenia niepodzielnego, każdy z nich może żądać spełnienia całego świadczenia. Jednakże w razie sprzeciwu chociażby jednego z wierzycieli, dłużnik obowiązany jest świadczyć wszystkim wierzycielom łącznie albo złożyć przedmiot świadczenia do depozytu sądowego.

67) ODPOWIEDZIALNOŚĆ DŁUŻNIKÓW PRZY ZOBOWIĄZANIU NIEPODZIELNYM?

Dłużnicy zobowiązani do świadczenia niepodzielnego są odpowiedzialni za spełnienie świadczenia jak dłużnicy solidarni. W braku odmiennej umowy dłużnicy zobowiązani do świadczenia podzielnego są odpowiedzialni za jego spełnienie solidarnie, jeżeli wzajemne świadczenie wierzyciela jest niepodzielne. Dłużnik, który spełnił świadczenie niepodzielne, może żądać od pozostałych dłużników zwrotu wartości świadczenia według tych samych zasad co dłużnik solidarny.

68) KONCENTRACJA ŚWIADCZEŃ PRZY ZOBOWIĄZANIU NIEPODZIELNYM?

Koncentracja świadczeń polegająca na określeniu, jakie spośród kilku świadczeń alternatywnych ma być spełnione, następuje w zobowiązaniach przemiennych przez wybór, mający charakter jednostronnej czynności prawo kształtującej. Prawo dokonania wyboru może przysługiwać dłużnikowi, wierzycielowi lub osobie trzeciej, Decyduje o tym przede wszystkim treść czynności prawnej lub innego zdarzenia prawnego kreującego stosunek zobowiązania przemiennego. Jeżeli z treści nie wynika nic innego, prawo wyboru przysługuje dłużnikowi. Wyboru dokonuje się przez złożenie oświadczenia woli drugiej stronie, jednak dłużnik może dokonać go także przez spełnienie świadczenia. Jeżeli strona uprawniona do wyboru świadczenia wyboru tego nie dokona, druga strona może jej wyznaczyć w tym celu odpowiedni termin, a po bezskutecznym jego upływie, uprawnienie do dokonania wyboru przechodzi na drugą stronę.

69) ZOBOWIĄZANIA Z UPOWAŻNIENIEM PRZEMIENNYM I ICH PRZYKŁADY?

- Upoważnieniem przemiennym, polegającym na tym, że wierzycielowi nie przysługuje prawo wyboru i od dłużnika może domagać się świadczenia ściśle określonego od początku zobowiązania, natomiast dłużnik jest uprawniony zamiast tego świadczenia spełnić inne.
- Przykładem takiego upoważnienia są art. 391(umowa o świadczenie przez osobę trzecią), 897(niedostatek darczyńcy).
- Uprawnienie dłużnika do zwolnienia się z zobowiązania przez spełnienie świadczenia zastępczego może wynikać z ustawy, ale również z umowy lub z jednostronnej woli wierzyciela
- Istotą upoważnienia przemiennego jest więc to, że wierzyciel nie może żądać od dłużnika świadczenia zastępczego. Dlatego też, w razie niemożliwości świadczenia właściwego z przyczyny od dłużnika niezależnej, zobowiązanie wygasa.
- W przypadku upoważnienia przemiennego (facultas alternativa) od początku określone jest jedno świadczenie, lecz ustawa zezwala wyjątkowo na spełnienie innego świadczenia, którego wykonanie skutkuje wygaśnięciem zobowiązania.

70) ISTOTA ZOBOWIĄZANIA PRZEMIENNEGO?

- Dłużnik jest zobowiązany w ten sposób, że wykonanie zobowiązania może nastąpić przez spełnienie jednego z kilku świadczeń. Koncentracja świadczeń następuje poprzez wybór, który należy do dłużnika, chyba że z czynności prawnej, ustawy lub z okoliczności wynika, iż uprawnionym do wyboru jest wierzyciel lub osoba trzecia.
- Wyboru dokonywa się przez złożenie oświadczenia drugiej stronie. Jeżeli uprawnionym do wyboru jest dłużnik, może on dokonać wyboru także przez spełnienie świadczenia.
- Jeżeli strona uprawniona do wyboru świadczenia wyboru tego nie dokona, druga strona może jej wyznaczyć w tym celu odpowiedni termin. Po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu uprawnienie do dokonania wyboru przechodzi na stronę drugą.

71) ZOBOWIĄZANIE A UPOWAŻNIENIE PRZEMIENNE?

- **Zobowiązanie przemienne (obligatio alternativa)** – jest to przypadek, w którym ustala się z góry dwa lub więcej świadczeń do wyboru. Umorzenie zobowiązania następuje po spełnieniu jednego ze świadczeń. Jeżeli jedno ze świadczeń stało się niemożliwe do wykonania to zobowiązanie koncentrowało się na świadczeniach pozostałych.
- **Upoważnienie przemienne (facultas alternativa) –** w tym wypadku występuje jedno świadczenie, ale dłużnik otrzymuje z góry upoważnienie do zwolnienia się od zobowiązania także przez spełnienie innego świadczenia. Jeżeli świadczenie główne stanie się niemożliwe do wykonania nie z winy dłużnika, to dłużnik ten stanie się wolny od zobowiązania.

72) NIEMOŻLIWOŚĆ PIERWOTNA?

Umowa o świadczenie niemożliwe jest nieważna. Strona, która w chwili zawarcia umowy wiedziała o niemożliwości świadczenia, a drugiej strony z błędu nie wyprowadziła, obowiązana jest do naprawienia szkody, którą druga strona poniosła przez to, że zawarła umowę nie wiedząc o niemożliwości świadczenia. Przy koncentracji świadczeń w zobowiązaniu przemiennym dopiero niemożliwość wszystkich świadczeń alternatywnych powoduje nieważność zobowiązania.

73) NIEMOŻLIWOŚĆ NASTĘPCZA?

Jeżeli świadczenie stało się niemożliwe skutkiem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi, zobowiązanie wygasa. Jeżeli rzecz będąca przedmiotem świadczenia została zbyta, utracona lub uszkodzona, dłużnik obowiązany jest wydać wszystko, co uzyskał w zamian za tę rzecz albo jako naprawienie szkody.

74) ŚWIADCZENIE NIENALEŻNE?

Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

75) JAKIE PRAWA PRZYSŁUGUJĄ UPRAWNIONEMU DO PIERWOKUPU?

- Uprawiony wykonać swoje prawo uiszczające wartość tych świadczeń wykonanie – dochodzi do skutku czynność tej samej treści.

76) SKUTKI NARUSZENIA UMOWNEGO PRAWA PIERWOKUPU?

- sprzedaż rzeczy bezwarunkowo, brak zawiadomienia uprawnionego albo podanie nieprawdziwych danych;
- odpowiedzialność odszkodowawcza w granicach ujemnego interesu umownego;
- jeżeli prawo pierwokupu przysługuje Skarbowi Państwa lub JST z mocy ustawy to sprzedaż dokonana bezwarunkowo jest nieważna;
- naruszenie pierwokupu nieruchomości rolnej, które przysługuje z mocy ustawy współwłaścicielowi, dzierżawcy oraz agencji nieruchomości rolnej jest bezwarunkowo nieważna.

77) JAKIE SĄ PRZESŁANKI I SKUTKI ODNOWIENIA?

Przesłanki:

- istnienie ważnego zobowiązania;
- zaciągnięcie przez dłużnika nowego zobowiązania:
    - dłużnik za zgodą wierzyciela zobowiązuje się do innego świadczenia;
    - dochodzi do zmiany podstawy prawnej świadczenia;
- zamiar stron odnowienia dawnego zobowiązania przez zaciągnięcie nowego zobowiązania (umowa zobowiązująca).

Novatio, to instytucja powszechnie kwalifikowana jako jeden z tzw. surogatów spełnienia świadczenia, prowadzących do wygaśnięcia zobowiązania, mimo braku powinnego zachowania dłużnika.

78) PRAWO ODKUPU – CECHY I SKUTKI?

Konsekwencje zastrzeżenia:

- na okres najwyżej 5 lat (dłuższy ulega skróceniu);
- wykonane po złożeniu oświadczenia sprzedającego;
- prawo niezbywalne, niepodzielne;
- zgodnie z teoriami:
    - **teoria oferty** – przechodzi automatycznie z chwilą oświadczenia sprzedającego;
    - **teoria zastrzeżenia dodatkowego umowy sprzedaży** – z chwilą wykonania uprawnienia wynikającego z prawa odkupu powstaje zobowiązanie do zawarcia umowy rozporządzającej (brak skutków automatycznych);
    - **koncepcja M. Safjana** – powstaje zobowiązanie do zwrotnej sprzedaży;
- działa w sferze obligacyjnej;
- SN poszukuje środków ochrony – próbował konstrukcji art. 59 ius ad rem.

79) AKCESORYJNOŚĆ PORĘCZENIA?

- nieważność zobowiązania głównego powoduje nieważność poręczenia;
- umorzenie zobowiązania głównego powoduje wygaśnięcie poręczenia;
- poręczyciel może podnosić zarzuty przeciw wierzycielowi jakie przysługują dłużnikowi głównemu;
- odpowiada jak współdłużnik solidarny;
- forma pisemna oświadczenia poręczyciela pod rygorem nieważności.

80) PRZESŁANKI PRAWA ZATRZYMANIA – JAKICH RZECZY NIE DOTYCZY?

Charakter (spór):

- jako zobowiązanie realne;
- jako prawo czysto obligacyjne (dominujące).

Przesłanki:

- roszczenie zasadnicze kierowane przeciwko retencjoniście;
- wymagalne i zaskarżalne roszczenie zabezpieczone prawem zatrzymania;
- faktyczne władztwo nad rzeczą retencjoniosty;
- do chwili zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczeń o zwrot nakładów oraz naprawienie szkody przez rzecz wyrządzonej.

Rzecz nie podlega zatrzymaniu gdy obowiązek wynika z:

- czynu niedozwolonego;
- rzeczy wynajętych;
- rzeczy wydzierżawionych;
- rzeczy użyczonych.

81) PRZESŁANKI I SKUTKI POTRĄCENIA USTAWOWEGO?

Potrącenie (kompensacja) polega na umorzeniu wzajemnych wierzytelności przez zaliczenie (oświadczenie woli).

Przesłanki pozytywne potrącenia ustawowego:

- wzajemne wierzytelności;
- jednorazowe świadczenia;
- wymagalność wierzytelności potrącającego;
- zaskarżalność wierzytelności potrącającego.

Przesłanki negatywne potrącenia umownego:

- podyktowane ochroną interesu wierzyciela,
- służące ochronie interesów osób trzecich.

Stan potrącalności – tylko gdy zachodzą przesłanki.

Potrącenie pełni trzy funkcje: zapłaty, egzekucji i zabezpieczenia. Wartość jednej wierzytelności zalicza się na poczet drugiej; żaden z wierzycieli nie otrzymuje efektywnego świadczenia, ale za to zostaje zwolniony z zobowiązania do wysokości wierzytelności niższej.

82) LOS ZABEZPIECZONEJ WIERZYTELNOŚCI W RAZIE PRZEJĘCIA DŁUGU?

- przejemca co do zasady nie uzyskuje praw ubocznych zabezpieczających wierzytelność;
- poręczenie lub ograniczone prawa rzeczowe ustanowione przez osobę trzecią wygasają z chwilą przejęcia długu, chyba że poręczyciel lub osoba trzecia wyrazi zgodę na dalsze trwanie zabezpieczenia.

83) ZASADA INDYWIDUALIZACJI POZYCJI DŁUŻNIKÓW?

- mogą istnieć różnice między sposobami wypełniania zobowiązań (miejsce, termin, warunek);
- zasada reprezentacji na korzyść nie obejmuje przypadków zwolnienia z długu lub zrzeczenia się solidarności względem jednego z dłużników solidarnych – nie ma skutku wobec pozostałych;
- działania i zaniechania jednego z dłużników solidarnych nie mogą mieć skutku wobec pozostałych;
- przerwanie lub zawieszenie biegu przedawnienia.

84) PORĘCZENIE A SOLIDARNOŚĆ BIERNA?

- przerwanie lub zawieszenie biegu przedawnienia odnosi skutek względem poręczyciela;
- działania lub zaniechania dłużnika głównego mogą prowadzić do pogorszenia sytuacji poręczyciela;
- wyrok korzystny dla dłużnika działa bezpośrednio na rzecz poręczyciela;
- zwolnienie z długu dłużnika głównego zwalnia poręczyciela.

Spełnienie świadczenia przez poręczyciela powoduje jego wstąpienie w pozycje (miejsce) zaspokojonego wierzyciela

85) UMOWY W STOSUNKU DO OSÓB TRZECICH?

- **Umowa o świadczenie na rzecz osoby trzeciej:**
  - wierzyciel (zastrzegający), dłużnik (przyrzekający) i osoba trzecia;
    - nie stanowi odrębnego typu umowy (zastrzeżenie modyfikujące);
    - osoba trzecia uzyskuje z tej umowy bezpośrednie roszczenie wobec przyrzekającego o spełnienie świadczenia (właściwa umowa na rzecz osoby trzeciej);
    - może być odwołane lub zmieniony dopóki osoba trzecia nie złoży oświadczenia, że chce skorzystać z zastrzeżenia.
  - Trzy stosunki prawne:
    - stosunek pokrycia (zastrzegający i przyrzekający) – umowa zasadnicza sprzedaży;
    - stosunek waluty (zastrzegający i osoba trzecia);
    - stosunek wykonania (przyrzekający i osoba trzecia);
  - Funkcje: przez jedno świadczenie umarzają się dwa zobowiązania.
- **Umowa o świadczenie przez osobę trzecią:**
  - nie można nałożyć obowiązku na osobę trzecią bez jej zgody;
  - możliwe jest zastrzeżenie w umowie, zgodnie z którym jedna strona (gwarant) przyrzeka drugiej stronie (beneficjent gwarancji), że osoba trzecia zaciągnie określone zobowiązanie albo spełni określone świadczenie;
  - łączy to wierzyciela i dłużnika nie osoby trzecie.
  - Zakres przedmiotowy:
    - przyrzekający może się zobowiązać do skłonienia osoby trzeciej, bez odpowiedzialności za rezultat;
    - odpowiedzialność za szkodę w granicach ujemnego interesu umownego.
    - przyrzekający bierze na siebie gwarancję, że osoba trzecia zaciągnie zobowiązanie bądź spełni świadczenie;
    - gwarant ponosi pełne odszkodowanie, upoważnienie przemienne: może uwolnić się od obowiązku naprawienia szkody, jeśli sam spełni świadczenie.
- **Umowa niewłaściwa o świadczenie na rzecz osoby trzeciej:**
  - skutkiem nie jest uzyskanie przez osobę trzecią roszczenia na rzecz dłużnika o spełnienie świadczenia;
  - osoba trzecia ma upoważnienie do przyjęcia świadczenia ze skutkiem zwalniającym dłużnika z obowiązku świadczenia;
  - osoba trzecia nie ma tu obowiązku ani roszczenia.
- **Umowa o zwolnienie dłużnika od obowiązku świadczenia:**

  Jeżeli osoba trzecia zobowiązała się przez umowę z dłużnikiem zwolnić go od obowiązku świadczenia, jest ona odpowiedzialna względem dłużnika za to, że wierzyciel nie będzie od niego żądał spełnienia świadczenia.

CZĘŚĆ II – UMOWY

1) W JAKICH SYTUACJACH SĄD MOŻE ROZWIĄZAĆ UMOWĘ DAROWIZNY?

- sąd chroni interesy darczyńcy;
- przedstawiciel osoby ubezwłasnowolnionej może żądać rozwiązania umowy darowizny dokonanej przed jej ubezwłasnowolnieniem;
- jeżeli darowizna ze względu na wartość świadczenia i brak uzasadnionych pobudek jest nadmierna;
- nie można żądać po upływie dwóch lat.

2) FORMA UMOWY DAROWIZNY?

Oświadczenie darczyńcy powinno być złożone w formie aktu notarialnego. Jednakże umowa darowizny zawarta bez zachowania tej formy staje się ważna, jeżeli przyrzeczone świadczenie zostało spełnione. Przepisy powyższe nie uchybiają przepisom, które ze względu na przedmiot darowizny wymagają zachowania szczególnej formy dla oświadczeń obu stron.

3) CHARAKTER PRAWNY PRZECHOWANIA?

- Umowa, przez którą przechowawca zobowiązuje się zachować rzecz ruchomą (oznaczoną co do tożsamości) w stanie niepogorszonym oddaną mu na przechowanie.
- Umowa realna – dochodzi do skutku przez wydanie rzeczy.
- Co do zasady odpłatna – chyba że z umowy lub z okoliczności wynika, że przechowawca zobowiązał się do przechowania bez wynagrodzenia.
- Nie wymaga szczególnej formy – wystarczy wydanie rzeczy.
- Do przechowania może dojść w sposób dorozumiany (per facta concludentia).

4) TREŚĆ UMOWY O DZIEŁO?

Zobowiązanie się przyjmującego zamówienie do wykonania oznaczonego dzieła, a zamawiającego do zapłaty wynagrodzenia. Świadczenia te są ze sobą powiązane w ten sposób, że umowa przybiera postać umowy wzajemnej.

5) UPRAWNIENIA Z TYTUŁU RĘKOJMI PRZY UMOWIE O DZIEŁO?

- zamawiający może żądać od przyjmującego zamówienie usunięcia wad wyznaczając termin z zagrożeniem, że po jego bezskutecznym upływie nie przyjmie naprawy;
- jeżeli wada nie jest istotna, zamawiający może żądać obniżenia wynagrodzenia;
- odstąpienie od umowy gdy wada jest istotna.

6) FORMA UMOWY ZLECENIE?

Forma umowy zlecenia może być dowolna, chyba że zlecenie łączy się z pełnomocnictwem, dla którego wymagana jest forma szczególna. Wymaganie tej formy odnosi się wówczas także do umowy zlecenia. Natomiast jeśli przyjmujący zlecenie ma działać jako zastępca pośredni, umowa zlecenia nie wymaga nigdy formy szczególnej.

7) WYNAGRODZENIE RYCZAŁTOWE I KOSZTORYSOWE?

Zamawiający obowiązany jest uiścić należne wynagrodzenie **w chwili wydania dzieła**, jeżeli w umowie nie zastrzeżono innego terminu.

Dwa sposoby ustalania wynagrodzenia:

- **ryczałtowe** – określenie z góry wysokości wynagrodzenia w oznaczonej kwocie; wynagrodzenie należy się przyjmującemu zamówienie bez względu na rzeczywiste koszty wykonania dzieła i nie wymaga prowadzenia żadnych rozliczeń;
- **kosztorysowe** – obejmuje jedynie zestawienie potrzebnych do wykonania dzieła materiałów i planowanych prac z podaniem cen jednostkowych; na tej podstawie, po wykonaniu dzieła, oblicza się należne wynagrodzenie.

W razie określenie wynagrodzenia w postaci **ryczałtu**, ryzyko jego ustalenia na zbyt niskim poziomie ponosi przyjmujący zamówienie. W konsekwencji **nie może on domagać się podwyższenia** wynagrodzenia, chociażby w czasie zawarcia umowy nie można było przewidzieć rozmiaru lub kosztów prac. Zasadzie tej uczyniony został wyłom na rzecz klauzuli *rebus sic stantibus*: jeżeli nastąpiła zmiana stosunków, której nie można było przewidzieć, a wykonanie dzieła groziłoby przyjmującemu zamówienie rażącą stratą, **sąd może podwyższyć ryczałt** albo **rozwiązać umowę** (przyjmujący zamówienie nie może jednak żądać rozwiązania umowy wskutek zmiany stosunków, jeżeli zmiana nastąpiła w okresie, gdy był on już w zwłoce z wykonaniem dzieła).

Ustalenie wynagrodzenia kosztorysowego ma charakter bardziej elastyczny, co znajduje wyraz w dwóch płaszczyznach:

- **Zmiana cen** lub stawek dokonana w toku wykonywania dzieła jest **uwzględniana przy ustaleniu wynagrodzenia** (przyjmujący zamówienie nie może być w zwłoce).
- **Plan** zamierzonych prac **może ulec modyfikacji** w toku wykonywania dzieła.
- Ustawa chroni zarazem interesy zamawiającego, zastrzegając, że gdyby te okoliczności uzasadniałyby znaczne podwyższenie wynagrodzenia kosztorysowego, to **zamawiający może od umowy odstąpić**, musi jednak zapłacić odpowiednią część wynagrodzenia.

8) PODWYŻSZENIE WYNAGRODZENIE KOSZTORYSOWEGO I RYCZAŁTOWEGO?

- Jeżeli w toku wykonywania dzieła zajdzie konieczność przeprowadzenia prac, które nie były przewidziane w zestawieniu prac planowanych będących podstawą obliczenia wynagrodzenia kosztorysowego, a zestawienie sporządził zamawiający, przyjmujący zamówienie może żądać odpowiedniego podwyższenia umówionego wynagrodzenia. Jeżeli zestawienie planowanych prac sporządził przyjmujący zamówienie, może on żądać podwyższenia wynagrodzenia tylko wtedy, gdy mimo zachowania należytej staranności nie mógł przewidzieć konieczności prac dodatkowych. Przyjmujący zamówienie nie może żądać podwyższenia wynagrodzenia, jeżeli wykonał prace dodatkowe bez uzyskania zgody zamawiającego.
- Jeżeli strony umówiły się o wynagrodzenie ryczałtowe, przyjmujący zamówienie nie może żądać podwyższenia wynagrodzenia, chociażby w czasie zawarcia umowy nie można było przewidzieć rozmiaru lub kosztów prac. Jeżeli jednak wskutek zmiany stosunków, której nie można było przewidzieć, wykonanie dzieła groziłoby przyjmującemu zamówienie rażącą stratą, sąd może podwyższyć ryczałt lub rozwiązać umowę.

9) ZAPŁATA WYNAGRODZENIA, MIMO NIEWYKONANIA DZIEŁA?

- **Przeszkoda w wykonaniu ze strony zamawiającego** – 639KC, nawet bez winy;
- **Zniszczenie / uszkodzenia dzieła wskutek wadliwości materiałów dostarczonych przez zamawiającego lub wskutek zastosowania udzielonych przez niego wskazówek** – 641KC;
- **Odstąpienie od umowy bez uzasadnionej przyczyny** – 644.

10) CO SIĘ DZIEJE, KIEDY NAJEMCA UMIERA?

W razie śmierci najemcy lokalu mieszkalnego w stosunek najmu wstępują:

- małżonek nie będący współnajemcą;
- dzieci najemcy i współmałżonka;
- inne osoby wobec których najemca był zobowiązany do świadczeń alimentacyjnych;
- osoba która pozostawała faktycznie we wspólnym pożyciu z najemcą.

- ➢ Osoby te wstępują w stosunek najmu jeżeli mieszkały z najemcą w tym lokalu do chwili jego śmierci;
- ➢ W przypadku braku tych osób – stosunek najmu wygasa;
- ➢ Osoby te mogą wypowiedzieć stosunek najmu z zachowaniem terminów ustawowych.

11) ZAMIANA DOŻYWOCIA NA RENTĘ?

- Jeżeli z jakichkolwiek powodów wytworzą się między zobowiązanym a dożywotnikiem takie stosunki, że nie można wymagać aby pozostawali w bezpośrednim stosunku sąd na żądanie jednej ze stron może zmienić niektóre bądź wszystkie uprawnienia na dożywotnią rentę odpowiadającą wartości tych świadczeń.
- W razie zbycia nieruchomości dożywotnik może żądać zmiany prawa dożywocia na dożywotnią rentę odpowiadającą wartości tego prawa.

12) PRZESŁANKI ZAMIANY DAROWIZNY NA RENTĘ?

- po wykonaniu darowizny darczyńca popada w niedostatek;
- obowiązek obdarowanego w granicach istniejącego jeszcze wzbogacenia do:
  - dostarczania środków utrzymania odpowiadających jego usprawiedliwionym potrzebom
  - albo wypełniania obowiązku alimentacyjnego względem darczyńcy.
- obdarowany zwalnia się przez zwrot wartości wzbogacenia.

13) ODWOŁANIE DAROWIZNY?

Przesłanki:

- w razie popadnięcia przez darczyńcę w niedostatek;
- w razie rażącej niewdzięczności obdarowanego.

Przepisów o odwołaniu darowizny nie stosuje się, jeżeli darowizna czyni zadość zasadom współżycia społecznego.

Odwołanie darowizny wykonanej:

- tylko w razie rażącej niewdzięczności obdarowanego;
- niemożliwe, gdy darczyńca przebaczył obdarowanemu;
- niemożliwe po upływie roku od dnia, w którym darczyńca dowiedział się o niewdzięczności obdarowanego.

Odwołanie darowizny niewykonanej:

- jeżeli po zawarciu umowy stan majątkowy darczyńcy uległ takiej zmianie, że nie może być wykonana bez uszczerbku dla jego usprawiedliwionych potrzeb albo obowiązku alimentacyjnego;
- możliwe jest jedynie do chwili całkowitego wykonania;
- możliwe także w razie rażącej niewdzięczności obdarowanego.

Odwołanie darowizny przez spadkobierców:

- możliwe w razie śmierci darczyńcy;
- gdy darczyńca w chwili śmierci był uprawniony do odwołania;
- jeżeli obdarowany umyślnie pozbawił życia darczyńcę lub umyślnie wywołał rozstrój zdrowia który był przyczyną śmierci darczyńcy.

Tryb: przez oświadczenie woli darczyńcy na piśmie

14) PROWADZENIE CUDZYCH SPRAW BEZ ZLECENIA?

Działanie wbrew woli osoby:

- Dokonujący czynności w cudzym interesie nie może żądać zwrotu wydatków i nakładów i jest odpowiedzialny za szkodę, chyba że wola tej osoby sprzeciwia się ustawie lub zasadom współżycia społecznego.
- Zmiany w (?) bez potrzeby lub korzyści albo wbrew woli – przywrócenie stanu poprzedniego, jeżeli się na do to naprawienie szkody, nakłady może zabrać jeżeli nie uszkodzi rzeczy.

Obowiązki negatorium gestora:

- działanie z korzyścią osoby, której sprawę prowadzi;
- zgodnie z jej prawdopodobną wolą;
- przy prowadzeniu sprawy obowiązany jest zachowywać należytą staranność;
- w miarę możliwości zawiadomić osobę, której sprawę prowadzi;
- złożyć rachunek i wydać wszystko co uzyskał.

Prawa negatorium gestora – jeżeli działał zgodnie z obowiązkami:

- żądanie zwrotu wydatków i nakładów wraz z ustawowymi odsetkami,
- żądanie zwolnienia z zobowiązań, które zaciągnął prowadząc sprawę.

15) ZASTRZEŻENIE WŁASNOŚCI PRZY SPRZEDAŻY?

- szczególny rodzaj sprzedaży;
- dotyczy tylko rzeczy ruchomych;
- zastrzega własność rzeczy aż do uiszczenia ceny –> przeniesienie własności nastąpiło pod warunkiem zawieszającym;
- gdy rzecz została wydana –> forma pisemna;
- skuteczne względem wierzycieli kupującego jeżeli forma pisemna to z data pewną.

Nieuiszczenie ceny:

- sprzedawca ma prawo odebrać rzecz;
- żądać wynagrodzenia za zużycie lub uszkodzenie rzeczy.

16) OMÓW ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZAKŁADU HOTELARSKIEGO?

- Odpowiedzialność na **podstawie ryzyka**.
- Rzecz wniesiona – rzecz, która **w czasie korzystania** z usług hotelu znajduje się w tym hotelu lub poza nim, a została powierzona osobie utrzymującej hotel, pracownikowi hotelu lub umieszczona w miejscu wskazanym lub przeznaczonym.
- Rzecz, która **w krótkim okresie poprzedzającym albo następującym po tym jak gość korzystał z usług hotelu**, została powierzona osobie utrzymującej hotel, pracownikowi lub umieszczona w miejscu wskazanym lub przeznaczonym.
- Hotel może **uwolnić się** od odpowiedzialności, jeśli okaże się, że szkoda wynikła:
    - z **właściwości rzeczy** (przedmioty kruche, nietrwałe),
    - z działania **siły wyższej**, której nie można było przewidzieć, zapobiec jej, powstrzymać (powódź),
    - z **winy** klienta lub jego gościa.
- Odpowiedzialność hotelu za utratę lub uszkodzenie rzeczy wniesionej jest ograniczona w **stosunku do 1 gościa** do wysokości **100–krotnej należności za dostarczoną usługę** (cena pokoju za dobę), jednak odpowiedzialność za każdą rzecz **nie może przekraczać 50–krotnej wysokości tej należności**.
- **Nie stosuje się ograniczeń odpowiedzialności** za utratę lub uszkodzenie rzeczy wniesionych przyjętych **na przechowanie** (depozyty hotelowe) lub gdy hotelarz **odmówił przechowania** (a miał obowiązek je przyjąć).
- Odpowiedzialność jest też **nieograniczona**, gdy szkoda wynikła z winy lub rażącego niedbalstwa hotelarza lub osoby u niego zatrudnionej.
- Hotelarz ma prawo odmówić przechowania, gdy rzecz jest **za duża** lub jeśli jest **zbyt wartościowa**, choć to zależy od kategorii hotelu. Bądź też jeśli wniesione rzecz stanowi **zagrożenie**, jest niebezpieczna.

17) SPRZEDAŻ Z ZASTRZEŻENIEM? ISTOTA I FORMA ZASTRZEŻENIA WŁASNOŚCI RZECZY SPRZEDANEJ?

- powszechne w Niemczech;
- sprzedawca **zastrzega** sobie **własność** aż **do zapłacenia ceny** pod **warunkiem zawieszającym** (strony mogą ustalić inny charakter zastrzeżenia własności);
- obejmuje **rzeczy ruchome** (nieruchomości nie można z zastrzeżeniem warunku lub terminu);
- gdy **rzecz wydana** – powinno zastrzeżenie być stwierdzone **pismem z datą pewną** (ad eventum);
- skuteczne wobec wierzycieli – pismo z datą pewną, by **nie antydatować** własności.

18) SPRZEDAŻ NA RATY? W JAKI SPOSÓB KUPUJĄCY JEST SZCZEGÓLNIE CHRONIONY?

- **zawierana w obrocie konsumenckim:**
  - sprzedawca przedsiębiorca, kupujący osoba (zakup nie w związku z działalnością gospodarczą);
  - przedmiotem sprzedaży na raty może być tylko rzecz ruchoma;
  - wydawana kupującemu przed całkowitym zapłaceniem ceny;
  - cena płatna w ratach.
- **można uczynić zastrzeżenie natychmiastowej wymagalności zapłaty ceny:**
  - najpóźniej w chwili zawarcia umowy;
  - w formie pisemnej;
  - na wypadek zwłoki kupującego (co najmniej 2 raty zwłoki);
  - suma zaległości przekracza 1/5 ceny;
  - w wypadku gdy kupujący będzie zalegał z 2 ratami przekraczającymi 1/5 ceny, sprzedawca powinien wyznaczyć termin kupującemu, po bezskutecznym upływie terminu będzie mógł odstąpić od umowy.

19) DEFINICJA SPRZEDAŻY KONSUMENCKIEJ?

Dokonywana w zakresie działalności przedsiębiorstwa sprzedaż rzeczy ruchomej osobie fizycznej, która nabywa tę rzecz w celu niezwiązanym z działalnością zawodową lub gospodarczą (towar konsumpcyjny).

20) SCHARAKTERYZUJ NIEZGODNOŚĆ TOWARU KONSUMPCYJNEGO Z UMOWĄ?

Towar konsumpcyjny w chwili jego wydania jest niezgodny z umową.

Przesłanki:

- strony uzgadniały indywidualne właściwości towaru, których nie było;
- uzgodnień nie było, nie ma właściwości, o których zapewniała reklama lub zwyczajowo przyjętych;
- sprzedaż towaru nastąpiła z usługą montażu i uruchomienia, kupujący zamontował zgodnie z instrukcją i towar nie zadziałał.

21) PRZEKAZANIE NIERUCHOMOŚCI?

- Umowa przekazania nieruchomości ma charakter umowy konsensualnej, bezpłatnej, nazwanej. Umowa przekazania nieruchomości wymaga dla swej ważności zachowania formy aktu notarialnego. Podstawowym celem tej umowy jest pozbycie się związanego z nieruchomością problemu (pozbycie się niechcianej nieruchomości przez właściciela).
- Przez umowę przekazania nieruchomości jej **właściciel zobowiązuje się nieodpłatnie przenieść na gminę lub Skarb Państwa własność nieruchomości**.
- **Skarb Państwa** może zawrzeć umowę przekazania nieruchomości **jeśli gmina** zaproszenia do jej zawarcia od właściciela nieruchomości **nie przyjęła w ciągu 3 miesięcy** od dnia złożenia.
- Właściciel przekazujący **nie ponosi odpowiedzialności za jej wady.**

CZĘŚĆ III – SPADKI

1) DZIAŁ SPADKU?

- Pierwszy etap spadkobrania to stwierdzenie kto dziedziczy i w jakiej części. Drugi etap to dział spadku czyli faktyczne podzielenie masy spadkowej między uprawnionych spadkobierców. Jeżeli do schedy spadkowej należy nieruchomość dokonanie działu spadku może nastąpić w formie ugody sądowej lub notarialnej albo na drodze procesu sądowego. W ramach działu spadku dokonuje się ustalenia wartości całej masy spadkowej, miedzy innymi zaliczając otrzymane darowizny. Celem działu spadku jest definitywny podział i rozliczenie masy spadkowej między spadkobiercami, określenie podziału miedzy uprawnionymi spadkobiercami, np. ustalenie zasad spłat, ustalenie warunków obejmujących zniesienie współwłasności. Jest to najtrudniejszy i dość konfliktowy moment fizycznego podziału masy spadkowej, która wymaga wiedzy prawnej i podatkowej aby sposób podziału miedzy spadkobiercami nie był krzywdzący, zgodny z ustawą i wolą spadkodawcy.
- Często po jednym spadkodawcy dziedziczy kilka osób. Jeśli spadek przypada kilku spadkobiercom, to do wspólności majątku spadkowego stosowane są przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych. To znaczy, że kilku spadkobierców staje się współspadkobiercami, ponieważ istnieje pomiędzy nimi wspólność ustawowa. Taka wspólność, nie ma charakteru ostatecznego, istnieje jedynie do momentu działu spadku. Współspadkobiercy, nie muszą dokonywać działu spadku, ponieważ ustawa nie nakłada na nich takiego obowiązku.
- Dział spadku polega na tym, że wraz z chwilą zakończenia trwania współwłasności, ustalana jest wartość całego majątku spadkodawcy a następnie określana jest wielkość schedy każdego ze spadkobierców. Dział spadku może zostać dokonany zarówno w drodze umowy, jak i w drodze postępowania przed sądem.
- Dział spadku dokonany w drodze umowy, jest możliwy tylko wtedy, gdy istnieje zgodna wola współspadkobierców. W przypadku jej braku, działu spadku dokonuje Sąd. Zgoda wszystkich współspadkobierców musi istnieć nie tylko w kwestii dokonania samego działu, lecz również w kwestii tego, w jaki sposób dział spadku ma być dokonany. Stronami umowy są w takim przypadku wszyscy współspadkobiercy. Może zdarzyć się sytuacja, w której stroną będzie inna osoba, np. wtedy, gdy spadkobierca zbył przypadający na nią swój udział w masie spadkowej.
- Sama forma umowy uzależniona jest w dużej mierze od faktu, co wchodzi w skład spadku. Jeżeli będzie to nieruchomość, wymagana będzie forma aktu notarialnego. Jeśli natomiast będzie to przedsiębiorstwo, umowa o dział spadku powinna być w formie pisemnej z podpisem notarialnie poświadczonym.
- Celem postępowania działowego jest przede wszystkim dokonanie podziału fizycznego majątku spadkowego, czyli określenie sched spadkowych poszczególnych spadkobierców. Zasadniczo Sąd dąży do ugodowego dokonania podziału spadku. Współspadkobiercy mają

obowiązek podać Sądowi swój wiek, zawód, stan rodzinny, dane dotyczące zarobków i majątku, a także wyjaśnić w jaki sposób korzystali ze spadku dotychczas i wymienić inne okoliczności, które mogą wpłynąć na rozstrzygnięcie co każdy ze współspadkobierców ma otrzymać ze spadku.

- Dział spadku powinien obejmować cały majątek spadkowy. Jedynie ważne powody mogą go ograniczyć do części spadku. Taki powód może stanowić wątpliwość – czy wszystkie przedmioty, które wchodzą w skład spadku, stanowiły własność spadkodawcy.
- Jeśli wystąpią jakieś późniejsze wydarzenia po dokonaniu działu, które mogłyby wpłynąć na jego zmianę, prawo gwarantuje możliwość wznowienia postępowania sądowego. Zainteresowani mogą również żądać ustalenia, iż dział spadku był bezskuteczny. Przykładem takiej sytuacji może być późniejsze odnalezienie testamentu, który radykalnie zmienia sytuacje poszczególnych spadkobierców.
- Dla ustalenia składu majątku spadkowego zasadnicze znaczenie ma chwila otwarcia spadku czyli śmierć spadkodawcy. Bazą ustalenia działu spadku jest spis inwentarza jeżeli został on sporządzony), a ponadto oświadczenia złożone przez spadkobierców oraz przedstawione przez nich dowody. Przy ocenie wartości majątku spadkowego miarodajny jest moment przeprowadzenia działu. Podstawą ustalenia wartości poszczególnych składników spadku są ceny rynkowe z chwili dokonywania podziału.

2) SKUTKI DZIAŁU SPADKU?

Skutki prawne:

- polegają na tym, że do majątków osobistych poszczególnych spadkobierców wchodzą przyznane im prawa majątkowe;
- zmienia się odpowiedzialność za długi spadkowe;
- każdy z dotychczasowych spadkobierców odpowiada samodzielnie do wielkości przysługującego mu udziału.

Skutki faktyczne: majątek objęty dotychczas wspólnością przestaje istnieć jako całość.

3) ODPOWIEDZIALNOŚĆ W DZIALE SPADKU?

Po dziale spadku spadkobiercy ponoszą odpowiedzialność za długi spadkowe w stosunku do wielkości udziałów – spadkobiercy i zapisobiercy windykacyjni odpowiadają za długi spadkowe proporcjonalnie do wartości otrzymanych prze nich przysporzeń.

4) ODRĘBNOŚĆ WYKŁADNI TESTAMENTOWEJ?

- **Metoda subiektywna** – indywidualna czyli przywiązuje się wagę do takiej treści oświadczenia woli (testamentu) jaką chciał mu zadać testator, ponieważ:
  - testament jest jednostronna czynnością prawną nieskierowaną do oznaczonego adresata więc odpada ochrona zaufania drugiej strony, bo jej nie ma;
  - z testamentu jako czynności prawnej na wypadek śmierci wynika także, brak konieczności uwzględnienia bezpośredniego obrotu.
- **Ogólna regulacja wykładni:** testament należy tak tłumaczyć aby zapewnić możliwie najpełniejsze urzeczywistnienie woli spadkodawcy czyli utrzymać rozrządzenia spadkodawcy w mocy i nadać im rozsądna treść.

5) ZDOLNOŚĆ DZIEDZICZENIA?

Nie może być spadkobiercą osoba fizyczna, która nie żyje w chwili otwarcia spadku, ani osoba prawna, która w tym czasie nie istnieje. Jednakże dziecko w chwili otwarcia spadku już poczęte może być spadkobiercą, jeżeli urodzi się żywe. Fundacja ustanowiona w testamencie przez spadkodawcę może być spadkobiercą, jeżeli zostanie wpisana do rejestru w ciągu dwóch lat od ogłoszenia testamentu.

6) ZDOLNOŚĆ TESTOWANIA?

Sporządzić i odwołać testament może tylko osoba mająca pełną zdolność do czynności prawnych. Testamentu nie można sporządzić ani odwołać przez przedstawiciela.

7) PRZYROST?

- rozrządzenie testamentu może polegać na wyłączeniu przyrostu;
- spadkodawca powołał kilku spadkobierców testamentowych;
- jeden nie chce lub nie może przyjąć jego udział przypada reszcie w stosunku do przypadających im udziałów.

Sposoby wyłączenie przyrostu:

- **OGÓLNY** – udział w spadku nie podlega pozostałym spadkobiercom testamentowym, lecz podlega dziedziczenia ustawowemu;
- **SZCZEGÓLNY** – przez ustanowienie spadkobiercy podstawionego albo przekształcenie podstawienia powierniczego w zwykłe.

8) ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA DŁUGI SPADKOWE?

- Do chwili przyjęcia spadku przez spadkobiercę odpowiedzialność za długi spadkowe jest ograniczona tylko do spadku – zapisobierca windykacyjny odpowiada jedynie z przedmiotu zapisu.
- W razie prostego przyjęcia spadku spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe bez ograniczenia:
  - gdy spadkobierca oświadczył, że przyjmuje spadek wprost;
  - gdy nie złożył on żadnego oświadczenia, a według ustawy jest to jednoznaczne z prostym przyjęciem spadku.
- Przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza – powoduje odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego stanu czynnego spadku:
  - gdy spadkobierca złożył oświadczenie o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza;
  - gdy ustawa traktuje brak takiego oświadczenia jak przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza – takie ograniczenie odpowiedzialności jest wyłączone, jeżeli spadkobierca podstępnie nie podał do inwentarza przedmiotów należących do spadku albo podał do inwentarza nieistniejące długi.
- Odpowiedzialność z tytułu zapisów zwykłych i poleceń nie może przekraczać wartości stanu czynnego spadku.
- Do chwili działu spadku spadkobiercy ponoszą solidarną odpowiedzialność za długi spadkowe – spadkobiercy i zapisobierca windykacyjny odpowiadają solidarnie do chwili działu spadku (odpowiedzialność zapisobiercy windykacyjnego tylko do wartości przedmiotu zapisu wg stanu i cen z chwili otwarcia spadku).
- Po dziale spadku spadkobiercy ponoszą odpowiedzialność za długi spadkowe w stosunku do wielkości udziałów – spadkobiercy i zapisobiercy windykacyjni odpowiadają za długi spadkowe proporcjonalnie do wartości otrzymanych prze nich przysporzeń.

9) ODPOWIEDZIALNOŚĆ SPADKOBIERCY, KTÓRY PRZYJĄŁ SPADEK Z DOBRODZIEJSTWEM INWENTARZA I BEZ?

- W razie przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku. Powyższe ograniczenie odpowiedzialności odpada, jeżeli spadkobierca podstępnie nie podał do inwentarza przedmiotów należących do spadku albo podał do inwentarza nie istniejące długi.
- Jeżeli spadkobierca, który przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza, spłacił niektóre długi spadkowe nie wiedząc o istnieniu innych długów, ponosi on odpowiedzialność za nie spłacone długi tylko do wysokości różnicy między wartością ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku a wartością świadczeń spełnionych na zaspokojenie długów, które spłacił.

- Jeżeli spadkobierca, który przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza, spłacając niektóre długi spadkowe wiedział o istnieniu innych długów spadkowych, ponosi on odpowiedzialność za te długi ponad wartość stanu czynnego spadku, jednakże tylko do takiej wysokości, w jakiej byłby obowiązany je zaspokoić, gdyby spłacał należycie wszystkie długi spadkowe.
- W razie prostego przyjęcia spadku spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe bez ograniczenia.

10) CECHY ODRZUCENIA SPADKU?

- jednostronna czynność prawna;
- nieodwołalne;
- nie może być pod warunkiem lub z zastrzeżeniem terminu;
- charakter niepodzielny;
- oświadczenie przed sądem –> do protokołu;
- oświadczenie przed notariuszem –> forma aktu notarialnego;
- 6 miesięcy od otwarcia spadku.

11) ZRZECZENIE SIĘ DZIEDZICZENIA?

Spadkobierca ustawowy może przez umowę z przyszłym spadkodawcą zrzec się dziedziczenia po nim. Umowa taka powinna być zawarta w formie aktu notarialnego (pod rygorem nieważności). Należy jednak pamiętać, iż zrzec się dziedziczenia nie może gmina i Skarb Państwa, ponieważ, jako spadkobiercy powołani do spadku w ostatniej kolejności, nabywają spadek niezależnie od swojej woli. Umowa ta nie ma charakteru osobistego, a więc **może być zawarta także przez pełnomocnika** pełnomocnika, przy czym konieczne będzie udzielenie pełnomocnictwa szczególnego. W imieniu spadkobiercy małoletniego natomiast umowę taką może zawrzeć jego przedstawiciel ustawowy po uzyskaniu zgody sądu opiekuńczego.

12) ZACHOWEK?

- **Przysługuje:**
  - zstępni,
  - małżonek,
  - rodzice.

- **Nie przysługuje:**
  - osoby zrzekły się dziedziczenia, odrzuciły spadek, niegodne, niedożyły otwarcia;
  - nie przysługuje osobom, które zrzekły się prawa do zachowku;
  - małżonek wyłączony od dziedziczenia;
  - małżonek spadkodawcy w razie orzeczenia separacji;
  - osobom wydziedziczonym.

13) ZOBOWIĄZANIE Z TYTUŁU ZACHOWKU?

- Spadkobiercy powołani do dziedziczenia. Jeżeli sami są uprawnieni to zachowek ulega odpowiednio ograniczeniu;
- Zapisobiercy windykacyjni w granicach wzbogacenia będącego skutkiem zapisu;
- Osoby, które uzyskały od spadkodawcy darowiznę doliczoną do spadku.

14) KTO JEST ZOBOWIĄZANY POZA SPADKOBIERCĄ Z TYTUŁU ZACHOWKU I PRZESŁANKI ODPOWIEDZIALNOŚCI? *obdarowani.*

- **zasada ogólna:** jeżeli uprawniony nie może otrzymać od spadkobiercy przysługującego mu zachowku, może żądać od osoby, która otrzymała od spadkodawcy darowiznę doliczoną do spadku. jednak tylko w ramach sumy darowizny.
- **zróżnicowana sytuacja obdarowanych:**
  - ponoszą odpowiedzialność według wartości ich wzbogacenia jeśli darowizna została dokonana w okresie krótszym niż 10 lat;
  - okres dłuższy niż 10 lat są zwolnieni, gdyż darowizna na ich rzecz nie może zostać dopisana do spadku.
- **zaliczenie darowizny na poczet zachowku:** obdarowani będący jednocześnie uprawnionymi do zachowku odpowiadają za darowiznę niezależnie od tego kiedy została ona dokonana.
- **odpowiedzialność kilku obdarowanych:** jeżeli spadkodawca dokonał kilku darowizn, za zachowek odpowiadają wszyscy obdarowani, ich odpowiedzialność nie jest jednak solidarna lecz uzależniona w jakim czasie darowizna została uczyniona w pierwszej kolejności obdarowany najpóźniej.
- **poważnienie przemienne:** obdarowanemu może zwolnić się od obowiązku zachowku wydając uprawnionemu przedmiot darowizny.

15) NIEGODNOŚĆ?

Przesłanki:

- spadkobierca dopuścił się umyślnego ciężkiego przestępstwa przeciwko spadkodawcy;
- podstępem lub groźbą namówił go do sporządzenia lub odwołania testamentu albo w taki sam sposób przeszkodził mu w dokonaniu jednej z tej czynności;
- umyślnie ukrył lub zniszczył testament spadkodawcy podrobił lub przerobił albo skorzystał świadomie z podrobionego testamentu przez inna osobę.

Niezbędne jest prawomocne orzeczenie sądu:

- wyłączony od dziedziczenia jakby nie dożył otwarcia spadku;
- nie dosięga zstępnych niegodnego.

Terminy:

- 1 rok od dnia , w którym zainteresowany dowiedział się o przyczynie niegodności;
- przebaczenie → niemożność uznania za niegodnego.

16) ZBYCIE SPADKU – PRZESŁANKI, SKUTKI I SPOSOBY?

- umowa między spadkobiercą a nabywcą;
- przeniesienie całego spadku lub jego części;
- umowa może być zawarta od chwili przyjęcia spadku a w wypadku dziedziczenia przez kilka osób – do przeprowadzenia działu spadku;
- umowa przypomina pod względem konstrukcji przeniesienie własności.

Strony mogą:

- zawrzeć umowę zobowiązującą do zbycia spadku, która o ile strony nie postanowią inaczej doprowadzi do przeniesienia spadku na nabywcę;
- zawrzeć umowę zobowiązującą do zbycia spadku wyłączając skutek rozporządzający, co powoduje konieczność zawarcia później odrębnej umowy przenoszącej spadek.

Skutki zbycia spadku:

- nabywca wstępuje w prawa i obowiązki zbywcy;
- zbywca zobowiązany jest do wydania tego co wskutek zbycia, utraty lub uszkodzenia przedmiotów należących do spadku zostało uzyskane w zamian tych przedmiotów albo jako naprawienie szkody a jeżeli zbycie było odpłatne, także do wyrównania ubytku wartości powstałego przez zużycie lub rozporządzenie nieodpłatne przedmiotami należącymi do spadku;
- zbywca może żądać od nabywcy zwrotu wydatków i nakładów poczynionych na spadek;
- zbywca i nabywca ponoszą solidarną odpowiedzialność za długi spadkowe;
- w braku odmiennej umowy nabywca odpowiada za to, że wierzyciele nie będą żądali od zbywcy spełnienia świadczeń na zaspokojenie długów spadkowych;
- spadkobierca nie ponosi odpowiedzialności za wady fizyczne i prawne przedmiotów należących do spadku;
- korzyści i ciężary oraz niebezpieczeństwo utraty lub uszkodzenia przedmiotów należących do spadku przechodzi na nabywcę z chwilą zawarcia umowy, chyba że umówiono się inaczej.

17) ZNACZENIE STWIERDZENIA NABYCIA SPADKU?

- według prawa polskiego → orzeczenie sądu lub notarialne poświadczenie;
- podstawowe domniemanie, że osoba która je uzyskała jest spadkobiercą;
- stwierdzenie nabycia ma priorytet względem notarialnego poświadczenia dziedziczenia;
- względem osoby trzeciej która rości sobie prawa do spadku z tytułu dziedziczenia spadkobierca może udowodnić swoje prawa wynikające z dziedziczenia tylko stwierdzeniem nabycia spadku;
- ochrona osoby trzeciej → rzekomy spadkobierca, który uzyskuje lub notarialnie poświadczenie dziedziczenia – rozporządza prawem należącym do spadku, to osoba na rzecz, której rozporządzenie następuje, nabywa prawo lub zostaje zwolniona z obowiązku chyba, że działa w złej wierze;
- stwierdzenie nabycia spadku lub notarialne poświadczenie dziedziczenia stanowi podstawę do ujawnienia praw spadkobiercy w księdze wieczystej.

18) ZAPIS WINDYKACYJNY – PRZEDMIOT, BEZSKUTECZNOŚĆ?

- postanowienie, przez które oznaczona osoba nabywa przedmiot zapisu z chwilą otwarcia spadku – powinno być ono zamieszczone w testamencie sporządzonym w formie aktu notarialnego;
- przedmiotem zapisu windykacyjnego może być:
  - rzecz oznaczona co do tożsamości;
  - zbywalne prawo majątkowe;
  - przedsiębiorstwo lub gospodarstwo rolne;
  - ustanowienie na rzecz zapisobiercy użytkowania lub służebności.
- może dotyczyć jedynie składników wchodzących do majątku testatora w chwili otwarcia spadku;
- zapisobierca windykacyjny może być obciążony zapisem zwykłym, a także poleceniem.
- inaczej niż w przypadku zapisu zwykłego zastrzeżenie warunku lub terminu uznaje się za nieistniejące;
- jeżeli z treści testamentu wynika, że bez takiego zastrzeżenia zapis nie zostałby uczyniony, zapis jest nieważny – co do zasady polega on wtedy ustawowej konwersji w zapis zwykły zawisły od warunku lub terminu.

19) ZAPIS ZWYKŁY?

Spadkodawca może przez rozporządzenie testamentowe zobowiązać spadkobiercę ustawowego lub testamentowego do spełnienia określonego świadczenia majątkowego na rzecz oznaczonej osoby (zapis zwykły). Spadkodawca może obciążyć zapisem zwykłym także zapisobiercę (dalszy zapis).

20) ZALICZENIE DAROWIZNY NA SCHEDĘ SPADKOWĄ – ETAPY, TRYB, SKUTKI?

Wartość darowizn podlegających zaliczeniu dolicza się do wartości aktywów spadku, które ulega podziałowi między obowiązanych wzajemnie do zaliczenia_oblicza się schedę spadkową (mnoży się wart aktywów spadku i zaliczonej darowizny przez udział w spadku przypadający spadkobiercy) każdemu spadkobiercy zalicza się na poczet schedy spadkowej wartość otrzymanej darowizny.

21) PODSTAWIENIE POWIERNICZE?

Postanowienie testamentu, przez które spadkodawca zobowiązuje spadkobiercę do zachowania nabytego spadku i do pozostawienia go innej osobie, ma tylko ten skutek, że ta inna osoba jest powołana do spadku na wypadek, gdyby spadkobierca nie chciał lub nie mógł być spadkobiercą. Jeżeli jednak z treści testamentu lub z okoliczności wynika, iż spadkobierca bez takiego ograniczenia nie byłby powołany, powołanie spadkobiercy jest nieważne.

22) POLECENIE?

Spadkodawca może włożyć na spadkobiercę lub zapisobiercę obowiązek oznaczonego działania lub zaniechania nie czyniąc nikogo wierzycielem. Testator nakłada na spadkobiercę lub zapisobiercę obowiązek oznaczonego działania lub zaniechania

23) PRZESŁANKI I SKUTKI WYDZIEDZICZENIA?

Przesłanki:

- uporczywe postępowanie uprawnionego wbrew woli spadkodawcy w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego (narkomaństwo, alkoholizm);
- dopuszczenie się przez uprawnionego względem spadkodawcy lub jednej z najbliższych mu osób umyślnego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności albo rażącej obrazy czci;
- uporczywe niewykonywanie przez uprawnionego obowiązków rodzinnych (np. alimenty).

Skutki:

- pozbawienie osoby prawa do zachowku;
- tylko w testamencie;
- przyczyna wynika z treści testamentu.

24) JAKIE PRAWA I OBOWIĄZKI MAJĄTKOWE NIE WCHODZĄ DO SPADKU?

- **o charakterze publicznoprawnym** – prawa i zobowiązania powstałe ze stosunku administracyjnego, podatkowego;
- **o charakterze niemajątkowym** – prawa osobiste, prawa rodzinne;
- **związane ściśle z osobą zmarłego** – użytkowanie, renta, dożywocie;
- **przechodzące na określone osoby niezależnie czy są spadkobiercą** – wstąpienie w stosunek najmu lokalu, kwota wypłacana przez bank z rachunku oszczędnościowego, lokat

terminowych, suma ubezpieczenia należna w razie śmierci ubezpieczonego, jeżeli wskazał osoby uprawnione do otrzymania, kwota wypłacana przez bank stanowiąca równowartość pogrzebu, środki z otwartego funduszu emerytalnego, jeżeli wskaże osoby uprawnione do otrzymania po śmierci.

25) PRAWA WCHODZĄCE W SKŁAD SPADKU?

- spadek obejmuje następujące prawa i obowiązki oraz stany faktyczne i sytuacje prawne – mające charakter prywatnoprawny;
- wynikają ze stosunku prawnego między autonomicznymi podmiotami równorzędnymi:
  - prawa rzeczowe;
  - posiadanie;
  - wierzytelności;
  - uprawnienia kształtujące;
  - prawa wynikające z papierów wartościowych;
  - autorskie prawa majątkowe;
  - długi w chwili otwarcia.
- niezwiązane ściśle z osobą zmarłego;
- nieprzechodzące na określone osoby niezależnie czy są one spadkobiercami.

26) CHARAKTER PRAWNY WYKONAWCY TESTAMENTU I SKUTKI PRAWNE JEGO POWOŁANIA?

Powołanie wykonawcy testamentu:

Powołać do wykonania testamentu można każdą osobę posiadającą **pełną zdolność do czynności prawnych**. Spadkodawca powinien **wyraźnie określić** komu powierza wykonanie spadku(może nie nim być spadkobierca lub zapisobiorca). Nie jest możliwe wskazanie wykonawcy przez inna osobę. **Osobie powołanej do wykonania spadku sąd wystawia określone zaświadczenie.** Osoba powołana może tego obowiązku **nie przyjąć** o czym **musi zawiadomić sąd**, powinno ono być złożone **przed podjęciem** przez tę osobę obowiązków.

Prawa i obowiązki wykonawcy:

Zakres obowiązków **określa** przede wszystkim sam **spadkodawca**. Jeśli spadkodawca **nie określi** wykonawca testamentu powinien zarządzać majątkiem spadkowym, spłacić długi spadkowe w szczególności wykonać zapisy i polecenia, a następnie wydać spadkobiercom spadek zgodnie z wolą spadkodawcy i ustawą. Wykonawca spadku może być **pozywany i pozywać** w sprawach związanych z spadkiem. Wydaje się, że zarządzając majątkiem wykonawca jest uprawniony również do czynności **przekraczających zwykły zarząd**, przez okres wykonywania zarządu spadkobiercy pozbawieni są tego zarządu. W czasie sprawowania zarządu majątkiem między **wykonawcą a spadkobiercami** mogą powstać określone **roszczenia**. Wykonawca bowiem wykonuje pewne czynności we własnym imieniu,

ale **podmiotami praw i obowiązków** pozostają **spadkobiercy**. Wykonawcy majątku należy się **wynagrodzenie** a także **zwrot kosztów.**

Wygaśnięcie praw i obowiązków:

Uprawnienia i obowiązki **wygasają z chwila spełnienia zadań** określonych przez spadkodawcę lub wynikających z art. 988 gasną także **z chwilą śmierci wykonawcy** lub w przypadku **zwolnienia go z obowiązków przez sąd.**

27) WYMIEŃ ETAPY POSTĘPOWANIA O WYDANIE AKTU POŚWIADCZENIA DZIEDZICZENIA?

- sporządzenie protokołu dziedziczenia;
- sporządzenie aktu poświadczenia dziedziczenia;
- zarejestrowanie aktu poświadczenia dziedziczenia w rejestrze, poświadczony kwalifikowanym certyfikatem podpisu.

28) OMÓW PODSTAWY WYŁĄCZENIA MAŁŻONKA OD DZIEDZICZENIA?

- spadkodawca wystąpił o rozwiązanie małżeństwa prze rozwód lub orzeczenie separacji z winy współmałżonka;
- proces o rozwód lub separację za życia małżonka spadkodawcy był w toku;
- żądanie orzeczenia rozwodu lub separacji z winy pozostającego przy życiu małżonka było uzasadnione.

29) CZĘŚCIOWE PRZYJĘCIE/ ODRZUCENIE SPADKU?

Przyjęcie/odrzucenie spadku co do zasady **ma charakter niepodzielny**, ustawa jednak dopuszcza trzy wyjątki:

- przyjęcie i odrzucenie udziału spadkowego przypadającego **z podstawienia** może nastąpić niezależnie od przyjęcia lub odrzucenia udziału spadkowego;
- spadkobierca może odrzucić udział spadkowy przypadający mu **z tytuły przyrostu**, a przyjąć udział przypadający mu jako spadkobiercy powołanemu;
- spadkobierca powołany zarówno z mocy testamentu jak i ustawy **może spadek odrzucić jako spadkobierca testamentowy**, **a przyjąć z ustawy**.

30) KTO JEST ZOBOWIĄZANY POZA SPADKOBIERCĄ Z TYTUŁU ZACHOWKU I PRZESŁANKI ODPOWIEDZIALNOŚCI?

- **subsydiarną odpowiedzialność za zachowek ponoszą zapisobiercy windykacyjni** – w granicach wzbogacenia będącego skutkiem zapisu;
- **na ostatnim poziomie zobowiązanymi z tytułu zachowku są osoby, które otrzymały od spadkodawcy darowiznę doliczoną do spadku** – w granicach wzbogacenia będącego skutkiem darowizny;

- **obdarowanemu i zapisobiercy windykacyjnemu przysługuje upoważnienie przemienne** – może on zwolnić się od obowiązku zapłaty z tytułu zachowku przez wydanie przedmiotu darowizny/zapisu;
- **spadkobiercom, którzy pokryli zachowki przysługuje roszczenie regresowe wobec zapisobierców windykacyjnych** (ale już nie w stosunku do obdarowanych);
- ciężar zachowku może ostatecznie ponieść także zapisobierca zwykły lub beneficjent polecenia majątkowego – zapis zwykły i polecenie mogą być zmniejszone, aby zaspokoić roszczenia z tytułu zachowku.

31) WSPÓLNOŚĆ SPADKOWA?

Powstaje:

- gdy do spadku powołano więcej niż jedną osobę;
- ukształtowana na wzór wpólności ułamkowej.

Ustaje:

- dział spadku;
- skupienie udziału w jednym ręku;
- zbycia udziałów osoby trzeciej.

Wspólność tylko wtedy kiedy świadczenie jest niepodzielne lub w przypadku solidarności czynnej.

32) ZARZĄD MAJĄTKIEM SPADKOWYM?

- w czasie trwania wspólności;
- z uwagi na konieczność podejmowania czynności prawnych i faktycznych dotyczących majątku.

Źródła:

- ustawa;
- umowa między współuprawnionym;
- testament;
- orzeczenie sądu.

33) PRZESŁANKI WAŻNOŚCI TESTAMENTU, TREŚĆ?

- pełna zdolność do czynności prawnych;
- sporządzony osobiście;
- brak wad oświadczeń woli;
- czynienie zadość innym czynnościom prawnym;
- odpowiednia forma testamentu.

34) CHARAKTER TESTAMENTU?

- jednostronna czynność prawna;
- skuteczna mortis causa;
- nie do określonego adresata;
- odwołalna;
- osobista;
- sformalizowana;
- zawiera majątkowe i niemajątkowe rozrządzenia.

35) WYKONANIE TESTAMENTU?

- spadkodawca może w testamencie powołać jednego lub kilku;
- może nim być współspadkobierca i ZB;
- jeżeli nie chce to oświadczenie przed sądem;
- ustanowienie jest źródłem stosunku obligacyjnego między spadkobiercą i wykonawcą testamentu.

Treść stosunku:

- określa testator;
- jeżeli nie sprecyzuje:
  - zarządzać majątkiem spadkowym;
  - spłacić długi spadkowe;
  - wykonać zapisy i poleceni;
  - wydać spadkobiercy majątek zgodnie z wolą
- może pozywać i być pozywany w sprawach wynikających z zarządu spadku;
- ma charakter zastępcy pośredniego.

Wygaśnięcie:

- wykonanie zadań;
- utrata pełnej zdolności do czynności prawnej;
- śmierć wykonawcy;
- zwolnienie wykonawcy przez sąd z ważnych powodów.

36) TRANSMISJA SPADKU (TRANSMITARIUSZ)?

- osoba powołana do dziedziczenia po zmarłym spadkobiercy (transmitent);
- spadkobierca zmarł nie składając oświadczenie o przyjęciu/odrzuceniu spadku;
- przesłanka skuteczności przyjęcia spadku po pierwszym spadkodawcy jest przyjęcie spadku po transmitencie;
- nie może przyjąć spadku po spadkodawcy a odrzucić po transmitencie;
- termin do złożenia oświadczenia o przyjęciu po transmitencie nie może skończyć się wcześniej niż termin do złożenia oświadczenia co do spadku po spadkodawcy.

37) KIEDY MOŻNA ZASTRZEC WARUNEK W CZYNNOŚCIACH PRAWNO–SPADKOWYCH?

- **Nie można zastrzec:**
  - zapis windykacyjny;
  - testament;
  - oświadczenie o odrzuceniu spadku;
  - oświadczenie o przyjęciu spadku.

- **Można zastrzec:**
  - zapis zwykły;
  - umowa zrzeczenia się spadku.